

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. spalio 31 d.
(OR. en)

13801/18

WTO 277

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2018 m. spalio 31 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENSUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2018) 728 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI dėl laisvosios prekybos susitarimų įgyvendinimo 2017 m. sausio 1 d. – 2017 m. gruodžio 31 d.

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2018) 728 final.

Pridedama: COM(2018) 728 final

Briuselis, 2018 10 31
COM(2018) 728 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl laisvosios prekybos susitarimų įgyvendinimo
2017 m. sausio 1 d. – 2017 m. gruodžio 31 d.**

{SWD(2018) 454 final}

1 LENTELĖ	ŠIOJE	ATASKAITOJE	APTARIAMŲ	
SUSITARIMŲ APŽVALGA (1 DALIS)				2
1 LENTELĖ	ŠIOJE	ATASKAITOJE	APTARIAMŲ	
SUSITARIMŲ APŽVALGA (2 DALIS)				4
1. ĮVADAS				5
2. PAGRINDINIŲ NUSTATYTŲ FAKTŲ APŽVALGA				9
3. NAUJOS KARTOS LPS: PIETŲ KORĖJA, KOLUMBIJA, EKVADORAS, PERU, CENTRINĖ AMERIKA, KANADA				15
3.1. ES IR PIETŲ KORĖJOS LPS				15
3.2. ES PREKYBOS SUSITARIMAI SU KOLUMBIJA, EKVADORU IR PERU				17
3.3. ES ASOCIACIJOS SUSITARIMAS SU CENTRINE AMERIKA				20
3.4. ES ir Kanados išsamus ekonomikos ir prekybos susitarimas (IEPS)				21
4. IŠSAMIOS IR VISAPUSIŠKOS LAISVOSIOS PREKYBOS ERDVĖS (IVLPE) SUSITARIMAI				24
5. PIRMOS KARTOS LPS				28
5.1. Šveicarija				28
5.2. Norvegija				29
5.3. Viduržemio jūros regiono šalys				29
5.4. Meksika				31
5.5. Čilė				32
5.6. Muitų sąjunga su Turkija				33
5.7. Stabilizacijos ir asociacijos susitarimai su Vakarų Balkanų valstybėmis				34
6. EKONOMINĖS PARTNERYSTĖS SUSITARIMAI (EPS) SU AFRIKOS, KARIBŲ IR RAMIOJO VANDENYNŲ (AKR) VALSTYBĖMIS				35
6.1. Pietų Afrikos vystymosi bendrijos (SADC) EPS				36
6.2. Rytų ir Pietų Afrikos (RPA) laikinasis EPS				37
6.3. AKR valstybių Karibų grupės forumo (CARIFORUM) EPS				37
6.4. Ramiojo vandenyno valstybių EPS ir EPS su Gana, Dramblio Kaulo Krantu ir Kamerūnu				37
7. PREKYBA IR DARNUS VYSTYMASIS (PDV). NAUJAUSIA INFORMACIJA APIE PASTAROJO METO VEIKLĄ				39
8. DĖMESIO CENTRE: PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO MAISTO PRODUKTAIS PAGAL ĮVAIRIUS LPS				41
9. NAUJAUSIA INFORMACIJA APIE VYKDOMĄ IR NUMATOMĄ VEIKLĄ				44

10. TEISĖS AKTŲ VYKDYMO UŽTIKRINIMAS	46
1 PRIEDAS. NAUDOJIMOSI LENGVATOMIS IMPORTUOJANT PREKES Į ES RODIKLIS.....	47
2 PRIEDAS. NAUDOJIMOSI LENGVATOMIS EKSPORTUOJANT PREKES IŠ ES RODIKLIS	48
3 PRIEDAS. SANTRUMPOS	49

1 LENTELĖ ŠIOJE ATASKAITOJE APTARIAMŲ SUSITARIMŲ APŽVALGA (1 DALIS)

<u>Naujos kartos LPS</u>	
Šalis partnerė	Nuo kada taikoma
ES ir Pietų Korėjos LPS	Nuo 2011 m. liepos 1 d.
ES, Kolumbijos, Peru ir Ekvadoro LPS	Peru – nuo 2013 m. kovo 1 d.; Kolumbijai – nuo 2013 m. rugpjūčio 1 d.; Ekvadorui – nuo 2017 m. sausio 1 d.
ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimas	Nuo 2013 m. rugpjūčio 1 d. prekybos skyrius taikomas Hondūrai, Nikaragvai ir Panamai, nuo 2013 m. spalio 1 d. – Kosta Rikai ir Salvadorui, nuo 2013 m. gruodžio 1 d. – Gvatemalai.
ES ir Kanados išsamus ekonomikos ir prekybos susitarimas (IEPS)	Nuo 2017 m. rugsėjo 21 d.
<u>Išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (IVLPE) susitarimai</u>	
ES ir Gruzijos IVLPE susitarimas	Nuo 2014 m. rugsėjo 1 d., įsigaliojo 2016 m. liepos 1 d.
ES ir Moldovos IVLPE susitarimas	Nuo 2014 m. rugsėjo 1 d., įsigaliojo 2016 m. liepos 1 d.
ES ir Ukrainos IVLPE susitarimas	Nuo 2016 m. sausio 1 d., įsigaliojo 2017 m. rugsėjo 1 d.
<u>Pirmos kartos LPS</u>	
Šalis partnerė	Nuo kada taikoma
ES ir Turkijos muitų sąjungos susitarimas	Asociacijos susitarimas pasirašytas 1963 m.; galutinis muitų sąjungos kūrimo etapas baigtas 1996 m. sausio 1 d.
ES ir Šveicarijos LPS	Nuo 1972 m.
ES ir Norvegijos LPS	Nuo 1973 m. liepos 1 d.
ES ir Izraelio LPS	Nuo 1996 m. sausio 1 d.
ES ir Jordanijos LPS	Nuo 2002 m. gegužės 1 d.
ES ir Palestinos LPS ¹	Nuo 1997 m. liepos 1 d.
ES ir Tuniso LPS	Nuo 1998 m. kovo 1 d.

¹ Šis pavadinimas neturi būti aiškinamas kaip Palestinos Valstybės pripažinimas ir jis nekeičia valstybių narių skirtingų pozicijų dėl šio klausimo.

ES ir Maroko LPS	Nuo 2000 m. kovo 18 d.
ES ir Libano LPS	Nuo 2003 m. kovo 1 d.
ES ir Egipto LPS	Nuo 2003 m. gruodžio 21 d.
ES ir Alžyro LPS	Nuo 2005 m. rugsėjo 1 d.
ES ir Meksikos visuotinis susitarimas	LPS dėl prekių taikomas nuo 2000 m. liepos 1 d. LPS dėl paslaugų taikomas nuo 2001 m. kovo 1 d.

1 LENTELĖ ŠIOJE ATASKAITOJE APTARIAMŲ SUSITARIMŲ APŽVALGA (2 DALIS)

<u>Pirmos kartos LPS</u>	
Šalis partnerė	Nuo kada taikoma
ES ir Čilės asociacijos susitarimas	Nuo 2003 m. vasario 1 d.
ES ir buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos SAS ²	Laikinas susitarimas dėl prekybos – nuo 2001 m. birželio 1 d.
ES ir Albanijos SAS	Laikinas susitarimas dėl prekybos – nuo 2006 m. gruodžio 1 d.
ES ir Juodkalnijos SAS	Laikinas susitarimas dėl prekybos – nuo 2008 m. sausio 1 d.
ES ir Serbijos SAS	Laikinas susitarimas dėl prekybos: Serbijai – nuo 2009 m. vasario 1 d.; ES – Nuo 2009 m. gruodžio 8 d.
ES ir Bosnijos ir Hercegovinos SAS	Laikinas susitarimas dėl prekybos – nuo 2008 m. liepos 1 d.
ES ir Kosovo ³ SAS	Nuo 2016 m. balandžio 1 d.
<u>Ekonominės partnerystės susitarimai (EPS)</u>	
Šalis partnerė	Nuo kada taikoma
ES ir Ramiojo vandenyno valstybių EPS	Nuo 2014 m. liepos 28 d. – Fidžiui; nuo 2009 m. gruodžio 20 d. – Papua Naujajai Gvinėjai.
ES ir CARIFORUM valstybių EPS	Nuo 2008 m. gruodžio 29 d. – Antigvai ir Barbudai, Belizui, Bahamoms, Barbadosui, Dominikai, Dominikos Respublikai, Grenadai, Gajanai, Jamaikai, Sent Kitsui ir Neviui, Sent Lusijai, Sent Vinsentui ir Grenadinams, Surinamui ir Trinidadi ir Tobagui.
ES ir Rytų ir Pietų Afrikos (RPA) paregionio EPS	Nuo 2012 m. gegužės 14 d. – Madagaskarui, Mauricijui, Seišeliams ir Zimbabvei.
ES ir Centrinės Afrikos EPS	Nuo 2014 m. rugpjūčio 4 d. – Kamerūnui.
ES ir SADC (Pietų Afrikos vystymosi bendrijos) EPS	Nuo 2016 m. spalio 10 d. – Botsvanai, Lesotui, Namibijai, Pietų Afrikai ir Svazilandui; nuo 2018 m. vasario 4 d. – Mozambikui.
ES ir Ganos laikinasis EPS	Nuo 2016 m. gruodžio 15 d.
ES ir Dramblio Kaulo Kranto laikinasis EPS	Nuo 2016 m. rugsėjo 3 d.

² Stabilizacijos ir asociacijos susitarimas.

³ Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244 (1999) bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

1. ĮVADAS

1.1. Šios ataskaitos tikslas

Dvišaliai ir regioniniai laisvosios prekybos susitarimai (LPS) yra labai svarbios ekonomikos augimo skatinimo priemonės. Pasitelkiant globalizaciją, šiais susitarimais suteikiama didelės naudos Europos Sąjungos (ES) ir mūsų šalių partnerių gyventojams ir įmonėms. LPS labai padeda gerinti ES išorės prekybos rezultatus, nes jais atveriamos naujos rinkos eksportuotojams ir sukuriamą labiau nuspėjama, taisyklėmis pagrįsta verslo aplinka, naudinga tiek vartotojo galimybių rinktis, tiek konkurencijos atžvilgiais. Nors tarifų panaikinimas ir užsienyje esančių netarifinių kliūčių pašalinimas tebėra pagrindiniai prekybos susitarimų aspektai, didėja ir kitų aspektų svarba. Visų pirma, įsigaliojo nuostatos, kuriomis remiama laisva ir sąžininga prekyba (pvz., nuostatos, susijusios su intelektinės nuosavybės teisių (INT) apsauga ir konkurencijos taisyklėmis), ir nuostatos, kuriomis užtikrinama darbuotojų teisių ir aplinkos apsauga. Be to, pagal kai kuriuos LPS šalims gali būti suteikiama galimybė glaudžiau bendradarbiauti įvairiais klausimais, pradedant moksliniais tyrimais ir inovacijomis ir baigiant standartizavimu ir klimato kaita.

ES sudarant vis daugiau prekybos susitarimų, stiprėja ir viešasis interesas jų poveikiu. Siekdama išanalizuoti realią ir galimą svarbesnių prekybos susitarimų naudą⁴, Komisija komunikate „Prekyba visiems“⁵ įsipareigojo kasmet įvertinti, kaip šie susitarimai įgyvendinami, daugiausia dėmesio skiriant pažangai, taip pat neišspręstoms problemoms ir veiksams, kurių Komisija imasi, kad LPS duotų kuo daugiau naudos.

Atsižvelgiant į pirmąją ataskaitą⁶, paskelbtą 2017 m. lapkričio mėn., šia antrąja metine LPS įgyvendinimo ataskaita (toliau – ataskaita) siekiama užtikrinti didesnę informuotumą ir skaidrumą, susijusį su tuo, kaip Komisija įgyvendina LPS. Ši ataskaita turėtų suteikti galimybes kitoms ES institucijoms, ES valstybėms narėms, pilietinei visuomenei, verslininkams ir kiekvienam ES prekybos politika suinteresuotam asmeniui nuodugniai išnagrinėti, kaip ES įgyvendina LPS, ir diskutuoti šiuo klausimu. Rengiant šią ataskaitą surinkta informacija taip pat bus naudojama per būsimas prekybos derybas. Be to, ataskaitoje pateikiama naudingų įžvalgų dėl naudos, kurią besivystančios šalys gauna dėl LPS su ES, masto ir dėl to, kaip paramą vystymuisi labiau pritaikyti prie neseniai atnaujintos „Pagalbos prekybai strategijos“.

1.2. Ataskaitoje naudojami duomenys

Ataskaitoje pateikta bendroji prekybos statistika⁷, susijusi su prekybos ir investicijų srautų raida, jei nenurodyta kitaip, pagrįsta Eurostato duomenimis (COMEXT), skelbtais

⁴ Visų sudarytų prekybos susitarimų ir prekybos susitarimų, dėl kurių vyksta derybos, apžvalgą galima rasti čia: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf.

⁵ Europos Komisijos komunikatas „Prekyba visiems. Atsakingesnės prekybos ir investicijų politikos kūrimas“, COM(2015) 497.

⁶ 2017 m. lapkričio 17 d. Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui; Briuselis, 2017 11 9, COM(2017) 654 *final*.

⁷ Bendrąją prekybos prekėmis ir paslaugomis srautų statistiką pagal kiekvieną LPS šalį partnerę galima rasti Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

2018 m. liepos 15 d.⁸ Jei nenurodyta kitaip, naujausi turimi metiniai prekybos prekėmis duomenys yra 2017 metų, o naujausi turimi metiniai paslaugų ir investicijų duomenys – 2016 metų. Naudojimosi lengvatomis rodiklių (NLR) statistiniai duomenys⁹ pagrįsti importuojančios valstybės surinktais administraciniais duomenimis. NLR rodo, kokių mastu prekybos srautams taikomos lengvatos pagal prekybos susitarimą. NLR – tai šaliai partneriui apskaičiuota importo arba eksporto pasinaudojant prekybos lengvatomis dalis visoje importo arba eksporto, kuriam *gali būti* taikomos lengvatos, vertėje, taigi tai yra visos importo arba eksporto, kuriam gali būti taikomos lengvatos, vertės ir faktinio importo arba eksporto pagal lengvatų sistemą vertės santykis. Importo arba eksporto, kuriam gali būti taikomos lengvatos, esama, jei taikomas lengvatinis muito tarifas yra mažesnis už taikomą didžiausio palankumo režimo (DPR) muito tarifą. Todėl laisvoji prekyba, kuriai taikomi DPR muitai, į skaičiavimus neįtraukta.

Su importu į ES iš LPS šalių partnerių susijęs NLR pagrįstas Eurostato skaičiais. Eurostato duomenų rinkinys, iš kurio Komisija ima informaciją apie produktui taikomą režimą ir mastą, kuriuo šiuo galimu režimu naudojama, parengiamas tarpusavyje susiejant tarifus ir prekybos srautus. Taip gaunamas darnus ir nuoseklus duomenų rinkinys¹⁰, kuriuo remiantis galima atlikti palyginimą pagal šalis partneres ir metus.

Tačiau skaičiuodama su eksportu iš ES į LPS šalis partneres susijusius NLR, Komisija naudoja administracinius duomenis, surinktus atitinkamos importuojančios trečiosios šalies. Šie statistiniai duomenys nėra suderinti tarpusavyje. Todėl tiesioginiai šalių partnerių palyginimai arba tiesioginiai palyginimai su ES importu turėtų būti vertinami tik kaip orientaciniai. NLR pateikti tik tais atvejais, kai turėta pakankamai patikimų duomenų.

1.3. Ataskaitos aprėptis ir struktūra

Šioje ataskaitoje pateikiama atnaujinta informacija apie Komisijos veiklą įgyvendinant LPS ir apibendrinami svarbiausi pokyčiai, susiję su bent kelis 2017 m. mėnesius taikytais 35 pagrindiniais ES prekybos susitarimais su 62 šalimis partnerėmis (žr. I lentelę). Išsamią informaciją apie kiekvieną atskirą susitarimą galima rasti prie šios ataskaitos pridėtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

- 2 skirsnyje apibendrinti kai kurie pagrindiniai nustatyti faktai, susiję su pagrindinėmis sritimis, kurioms taikomi susitarimai, apibūdinant padarytą pažangą ir neišspręstus klausimus.
- 3–6 skirsniuose aptariami svarbiausi aspektai, susiję su kiekviena LPS kategorija:
 - naujos kartos LPS (3 skirsnis);
 - išsamiais ir visapusiškais laisvosios prekybos erdvės susitarimais (IVLPE, 4 skirsnis);

⁸ Dėl asociacijos susitarimo su Centrine Amerika pažymėtina, kad Eurostato ir Centrinės Amerikos statistiniai duomenys gerokai skiriasi; nuoseklumo sumetimais naudojami tik Eurostato duomenys.

⁹ Informacija apie NLR pagal kiekvieną šalį partnerę pateikiama 1 ir 2 prieduose.

¹⁰ Vis dėlto galima tam tikra paklaida, nes, rengiant duomenis, neįtraukiami tam tikri importo lengvatinio statuso pasikeitimai, pvz., importuotojų prašymai taikyti lengvatas, pateikti deklaravus prekes muitinei, ir muitinių atsakymai taikyti lengvatas atlikus patikrinimą po prekių išleidimo.

- pirmos kartos LPS (5 skirsnis) ir
 - ekonominės partnerystės susitarimais (6 skirsnis).
- 7 skirsnyje nagrinėjamas su prekyba ir darniu vystymusi (PDV) susijusių įsipareigojimų įgyvendinimas.
- 8 skirsnyje apžvelgiama pagal LPS vykdoma prekyba žemės ūkio maisto produktais.
- 9 skirsnyje nagrinėjamas Komisijos vykdomas darbas siekiant pagerinti informuotumą apie LPS ir padidinti naudojimąsi šiais susitarimais.
- 10 skirsnyje aptariama dabartinė padėtis užtikrinant teisės aktų vykdymą.

ES PREKYBOS PADĖTIS

2018 m. rugsėjo mėn.

2. PAGRINDINIŲ NUSTATYTŲ FAKTŲ APŽVALGA

2.1. Pagrindiniai faktai

LPS yra pagrindinės priemonės, taikomos siekiant atverti rinkas ir sukurti palankias pamatines sąlygas prekybai ir investicijoms. Prekybos susitarimai suteikia ES įmonėms galimybę didinti eksportą ir importą, o tai padeda didinti ES bendrąjį vidaus produktą (BVP). Be to, nustatyta aiški sąsaja tarp (ES ir išorės) užimtumo ir ES eksporto į kitas pasaulio šalis kuriamos pridėtinės vertės¹¹. Tačiau, sudarant LPS, taip pat siekiama įvairių papildomų tikslų – tiek bendrųjų, tiek susijusių su konkrečia šalimi partnerė arba regionu. ES yra įsipareigojusi užtikrinti, kad pagal prekybos politiką taip pat būtų propaguojamos tam tikros vertybės, pvz., žmogaus ir darbo teisių apsauga, aplinkos apsauga, kova su klimato kaita.

Be to, išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (IVLPE) susitarimai su mūsų rytinėmis kaimyninėmis šalimis partnerėmis Moldova, Ukraina ir Gruzija labai priklauso nuo laipsniško šių šalių teisės aktų suderinimo su ES *acquis*. Ekonominės partnerystės susitarimai (EPS) su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis yra asimetriniai susitarimai, kuriais mūsų šalims partnerėms suteikiama galimybė be muitų ir apribojimų kvotomis patekti į ES rinką, taip pat pasinaudojant technine pagalba ir paramos vystymuisi priemonėmis. Susitarimai su Vakarų Balkanų valstybėmis grindžiami tvirta šių šalių, siekiančių ateityje tapti ES valstybėmis narėmis, Europos perspektyva.

LPS įgyvendinimas neišvengiamai susijęs su derybų procesu ir, siekiant užtikrinti, kad būtų pasiekti konkretūs atitinkamo susitarimo politiniai tikslai, turės būti atitinkamai koreguojamas. Prasmingas išvadas galima daryti tik po kelerių metų nuo susitarimo taikymo pradžios. Siekdama ištirti susitarimų poveikį, Komisija atliko ES pirmos kartos LPS su Čile (2012 m.) ir Meksika (2016 m.) baigiamuosius vertinimus ir netrukus baigs išsamią ES pirmojo naujos kartos susitarimo su Pietų Korėja analizę. 2016 m. sudarytu Išsamiu ekonomikos ir prekybos susitarimu (IEPS) su Kanada nubrėžtos naujos susitarimų aprėpties ir turinio gairės – į tai taip pat bus atsižvelgta įgyvendinant šį susitarimą.

Kuo didesnis prekybos susitarimo užmojis ir kuo jis išsamesnis, tuo sudėtingiau jį įgyvendinti ir tuo daugiau išteklių tam reikia. Taigi šiais laikais netgi dar svarbiau periodiškai ir sistemingai vykdyti mūsų pagrindinių LPS veikimo stebėseną. Išsiaiškinus, kas pagal įvairius mūsų susitarimus duoda rezultatų, o kas ne, šią informaciją galima panaudoti derantis dėl naujų susitarimų ir modernizuojant esamus. Todėl, kaip matyti iš IEPS ir ekonominės partnerystės susitarimo su Japonija, Komisija pabrėžia sklandaus perėjimo nuo derybų prie įgyvendinimo etapo ir geresnio pasirengimo tai dienai, kai bus pradėtas laikinai taikyti naujas susitarimas, svarbą. Taigi veiksmingas LPS įgyvendinimas gali būti suprantamas kaip viena iš prekybos politikos ciklo sudedamųjų dalių.

11 Žr. José M. Rueda-Cantuche ir Nuno Sousa 2016 m. vasario mėn. paskelbtą straipsnį „EU Exports to the World: Overview of Effects on Employment and Income“ („ES eksportas į kitas pasaulio šalis. Poveikio užimtumui ir pajamoms apžvalga“); http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/february/tradoc_154244.pdf.

2.2. Prekyba prekėmis¹²

2017 m. bendra ES prekybos pagal LPS apimtis buvo 1 179 mlrd. EUR, t. y. apie 32 proc. visos ES prekybos su trečiosiomis šalimis (tais pat metais sudariusios apie 3 737 mlrd. EUR). Viena didžiausių prekybos pagal LPS partnerių yra Šveicarija – prekyba su ja sudaro 7 proc. ES visos išorės prekybos, po jos rikiuojasi Turkija (4,1 proc.), Norvegija (3,4 proc.) ir Pietų Korėja (2,7 proc.). 2017 m. visas importas pagal ES LPS sudarė apie 542 mlrd. EUR, o visas eksportas – 637 mlrd. EUR.

2017 m. bendra prekybos prekėmis apimtis padidėjo, visų pirma – kalbant apie ES eksportą. Atrodo, kad tais atvejais, kai ES eksportas sumažėjo, pagrindinės mažėjimo priežastys buvo išorės veiksniai¹³, turėję įtakos atitinkamos šalies partnerės ekonomikai, o ne blogas paties LPS veikimas. Atlikus prekybos srautų analizę pagal sektorius, nustatyta, kad gerokai padidėjo ES žemės ūkio maisto produktų ir motorinių transporto priemonių eksportas į kai kurias mūsų šalis partneres, sudariusias naujos kartos LPS. Be to, visose ES valstybėse narėse ir LPS šalyse partnerėse kai kuriuose sektoriuose, pvz., pervežimo įrangos arba mašinų sektoriuje, kur galima eksporto vertė ir galimybės sutaupyti maito mokesčių yra palyginti didelės, tebėra daug neišnaudoto potencialo. Pavyzdžiui, remiantis Prekybos GD neseniai atliktu tyrimu, ES eksportuotojai kasmet galėjo sutaupyti apie 15 mlrd. EUR, jei būtų pasinaudoję visomis pagal 18 ES LPS teikiamomis lengvatomis¹⁴.

2.3. Naudojimosi lengvatomis rodikliai (NLR)¹⁵

Su importu į ES iš LPS šalių partnerių susijęs NLR

2017 m. buvo galima pastebėti keletą teigiamų pokyčių, visų pirma – susijusių su Lotynų Amerikos šalimis Čile ir Meksika ir ELPA šalimis partnerėmis Norvegija ir Šveicarija, – šios šalys sugebėjo geriau pasinaudoti pagal LPS ES teikiamomis lengvatomis. Apskritai pagal LPS suteiktomis lengvatomis tinkamai pasinaudojo Viduržemio jūros regiono šalys ir kai kurios Andų regiono šalys, pvz., Ekvadoras. Be to, jomis vis plačiau naudojamos Centrinės Amerikos šalys, visų pirma – Salvadore ir Panamoje.

Su eksportu iš ES į LPS šalis partneres susijęs NLR

Apskaičiuoti naudojimosi lengvatomis rodiklius, susijusius su eksportu iš ES į LPS šalis partneres, dažnai tebėra sudėtinga, nes duomenų arba nėra, arba jie nepakankamai patikimi. Reikėtų pažymėti, kad praėjusiais metais taip pat *nebuvo* lengva iš visų LPS šalių partnerių gauti duomenis apie NLR, susijusį su eksportu iš ES į LPS šalis partneres, o kai kuriais

¹² □ Šaltinis: Eurostatas.

¹³ Poveikio prekybos srautams gali turėti tiek konkrečios politinės ir geopolitinės aplinkybės, tiek kiti veiksniai, nebūtinai susiję su LPS įgyvendinimu.

¹⁴ Žr. Nilssono ir Preillono tyrimą (2018 m.):
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf.

¹⁵ Pagrindinė sąvoka išsamiau paaiškinta 1.3 skirsnyje. NLR pagal kiekvieną šalį partnerę pateikiami 1 ir 2 prieduose.

atvejais gauti duomenys pasirodė esantys nepatikimi arba nenuoseklūs¹⁶. Taip buvo dėl to, kad kiekviena šalis partnerė taiko savo duomenų apie importą rinkimo ir teikimo metodą. Kai kuriais atvejais šį nepakankamumą lėmė pajėgumų arba kompetencijos trūkumas, o kai kurios šalys pareiškė apskritai nerenkančios tokių duomenų.

Komisija atkreipė atitinkamų šalių partnerių dėmesį į šią problemą, pasinaudodama pagal LPS nustatytomis institucinėmis struktūromis, skirtomis užtikrinti, kad šalys partnerės periodiškai keistųsi informacija. Į naujausius LPS, pradedant IEPS, bus įtraukiama privaloma nuostata dėl periodinio keitimosi prekybos duomenimis.

Remiantis Komisijos turima informacija, su eksportu iš ES į kai kurias LPS šalis partneres susiję NLR pagerėjo, pvz., tai pasakytina apie Pietų Korėją – jos NLR didėjo ketverius metus iš eilės – ir Gruziją bei Čilę. NLR, susijęs su eksportu iš ES į mūsų didžiausiąją prekybos pagal LPS partnerę Šveicariją, išliko stabilus – apie 80 proc. Nepaisant šių teigiamų pokyčių, ES eksportuotojai vis dar galėtų geriau pasinaudoti LPS. Komisija, naudodamasi įvairiomis priemonėmis, padedančiomis greičiau pateikti informaciją ir praktines gaires sudėtingais klausimais, pvz., susijusiais su prekių kilmės taisyklėmis, siekia padidinti ES įmonių naudojimąsi LPS. Be to, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su ES valstybėmis narėmis ir verslo bendruomene, siekia patobulinti „Patekimo į rinką duomenų bazę“ ir Prekybos pagalbos tarnybą, kad jos labiau atitiktų mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) poreikius.

2.4. Paslaugos ir investicijos

Visuose naujos kartos LPS ir IVLPE susitarimuose yra plataus užmojo nuostatų dėl paslaugų ir investicijų. Naujausiais susitarimais (pvz., IEPS arba ekonominės partnerystės susitarimu (EPS) su Japonija) padedama kurti ir stiprinti reglamentavimo sistemą, pagal kurią būtų lengviau teikti paslaugas, bet kartu būtų užtikrinama vartotojų apsauga. IEPS ir ES LPS su Singapūru ir Vietnamu taip pat yra pažangių nuostatų dėl investicijų apsaugos. ES LPS suteikia daugiau galimybių nei PPO, nes jais liberalizuojamos investicijos ne tik į paslaugas, bet ir į daugelį ekonomikos sektorių, įskaitant gamybą ir žemės ūkį. Taip ES paslaugų teikėjams ir investuotojams sudaromos palankesnės verslo sąlygos, sukuriama labiau nuspėjama aplinka ir padidinamas teisinis tikrumas.

Taigi dėl suskirstytų duomenų trūkumo sunku nustatyti tikslų LPS poveikį prekybai paslaugomis ir tiesioginėms užsienio investicijoms (TUI). Todėl, norint susidaryti aiškesnį vaizdą, reikia išsamiau išnagrinėti LPS poveikį paslaugų srityje. Kol kas nustatyti tokie svarbiausi faktai:

- ✓ nuo naujos kartos LPS su Pietų Korėja, Kolumbija, Ekvadoru, Peru ir Centrine Amerika įsigaliojimo padidėjo pagal šiuos LPS vykdomos prekybos paslaugomis apimtis. Pavyzdžiui, 2016 m. Centrinėje Amerikoje prekyba paslaugomis pasiekė beveik 40 proc. visos prekybos apimtį; daugiau kaip pusė šio padidėjimo įtakos turėjo Panama;

¹⁶ Pavyzdžiui, pateikti duomenys apie lengvatinį importą kartais būna susiję su muitų tarifų eilutėmis, kurioms lengvatiniai muitų tarifai netaikomi. Kartais labai skiriasi Eurostato duomenys apie nurodytą bendrą importo ir eksporto apimtį. Komisija ištaiso šiuos netikslumus pašalindama duomenis apie prekybą, susijusią su muitų tarifų eilutėmis, kurioms, remiantis Prekybos GD „Patekimo į rinką duomenų bazę“, lengvatiniai muitų tarifai nėra taikomi (pvz., kai DPR = 0).

- ✓ pastebima panaši didėjimo tendencija pagal pirmos kartos susitarimus su Čile ir Meksika. Modernizavus susitarimus, padėtis dar labiau pagerės. Visų pirma, Meksika įsipareigojo plačiai atverti savo paslaugų rinkas ES tiekėjams, suteikiant visapusiškas, plataus užmojo lengvatas;
- ✓ pirmos kartos susitarimuose su Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis yra labai nedaug nuostatų dėl investicijų ir paslaugų, nes šie susitarimai daugiausia aprėpia prekybą prekėmis. Apskritai, nepaisant pastaruoju metu kai kuriose šalyse dėl nestabilumo ar saugumo aspektų sumažėjusios turizmo paslaugų apimtys, prekybos paslaugomis ir investicijų pažanga buvo teigiama;
- ✓ sparčiai didėja prekybos paslaugomis, ES įmonių teikiamomis Šveicarijoje, ir atvirkščiai, vertė, o šios prekybos balansas yra teigiamas ES naudai;
- ✓ 2016 m. Ukrainoje ir Moldovoje prekybos paslaugomis ir investicijų pagal IVLPE susitarimus apimtis toliau didėjo, atsigaudama po ekonominės ir politinės krizės, o Gruzijoje tokio didėjimo nepastebėta;
- ✓ iš esamų EPS, tik susitarime su Karibų valstybėmis kalbama apie paslaugas, investicijų liberalizavimą ir kitus prekybos aspektus, o kituose EPS yra nustatytos peržiūros sąlygos, kuriomis numatomos vėlesnės derybos šiais klausimais.

2.5. Padaryta pažanga ir pagrindiniai neišspręsti klausimai

Komisija, sprendama su šalimis partnerėmis susijusias konkrečias problemas, taiko LPS institucinę struktūrą; ji tai sėkmingai darė ir 2017 m.¹⁷ Toliau nurodyti kai kurie svarbiausi dabartiniai laimėjimai ir iki šiol neišspręsti klausimai:

Sanitarijos ir fitosanitarijos (SFS) priemonės

- ✓ Čilė, pašalinusi paskutines kliūtis mėsos gabalų įvežimui ir suderinusi nuostatas, susijusias su eksportuojant naudojamu veterinarijos sertifikatu, atvėrė savo rinką ES jautienai.
- ✓ Peru suteikė beveik neribotas galimybes į rinką patekti ES pieno produktams.
- ✓ Kolumbija, Kosta Rika ir Panama patobulino SFS procedūras, įskaitant išankstinio ES įstaigų sąrašo sudarymą.
- ✓ Moldova pakoregavo ir pradėjo įgyvendinti SFS strategiją, o Gruzija patvirtino teisėkūros veiksmų gaires.

¹⁷ Taip pat žr. 2018 m. Komisijos ataskaitą dėl prekybos ir investavimo kliūčių:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156978.pdf

- Kaip ir anksčiau, draudžiama eksportuoti jautieną iš Europos į Pietų Korėją. Šis klausimas SFS komitete dar kartą iškeltas 2017 m. rugsėjo 6 d.
- Kolumbijoje vis dar taikoma keletas sudėtingų SFS procedūrų, susijusių su augaliniais produktais; Peru padaryta šiokia tokia pažanga, susijusi su darniųjų sertifikatų patvirtinimu importuojamiems mėsos produktams.
- Kai kuriose IVLPE susitarimų šalyse partnerėse, pvz., Gruzijoje, vis dar būtina stiprinti institucinius gebėjimus, susijusius su maisto saugos kontrole; Moldova turi padidinti savo laboratorinės diagnostikos pajėgumus, susijusius su gyvūnų ligų stebėseną ir kontrolę.

Techninės ir administracinės kliūtys prekybai

- ✓ Meksika panaikino kliūtis, susijusias su sveikatos priežiūros produktų ir agrocheminių medžiagų registravimu ir patvirtinimu.
- ✓ Turkija panaikino vario ir aliuminio atliekų eksporto apribojimus ir iš savo importo priežiūros sistemos taikymo srities pašalino popieriaus gaminius.
- ✓ Kolumbija iš dalies pakeitė savo teisės aktus, kad sudarytų vienodas vidaus gamybos ir importuojamų spiritinių gėrimų importo ir prekybos sąlygas, ir paskelbė sudaranti vienodas sąlygas sunkiesiems sunkvežimiams (tačiau šie įsipareigojimai dar turi būti įgyvendinti).
- Ukraina ir toliau draudė rąstinės medienos eksportą ir nedaug tenuveikė, kad priimtų miškininkystės įstatymą, kuriuo būtų panaikintas šis prekybos apribojimas.
- Kai kurios Viduržemio jūros regiono šalys, įskaitant Alžyrą, Egiptą, Maroką ir Tunisą, taiko sudėtingas pramonės produktų registracijos sistemas, sertifikavimo procedūras, techninę kontrolę uostuose ir patikras prieš išsiunčiant produktus arba su viešaisiais konkursais susijusius vietos turinio reikalavimus.
- Turkijoje buvo taikomos prekybos ribojimo priemonės, apimančios ES traktorių eksporto diskriminavimą, odos gaminių eksporto ribojimą ir Turkijos vaistų pramonės lokalizavimo politiką.

Geografinės nuorodos (GN)

- ✓ Moldovoje užtikrinta teisinė ES GN „Prosecco“ ir atitinkamo tarptautinio prekių ženklo teisinė apsauga.
- Pietų Korėjoje kilo sunkumų į pagal LPS saugomų ES GN sąrašą įtraukti papildomas ES GN.

Viešieji pirkimai

- ✓ Ukraina patvirtino išsamias viešųjų pirkimų srities veiksmų gaires ir taip žengė dar vieną žingsnį kuriant skaidresnę ir atviresnę viešųjų pirkimų sistemą.

- Dėl nepakankamo skaidrumo konkurentai iš ES dar negali pasinaudoti vietos viešųjų pirkimų rinkų atvėrimu kai kuriose Rytų partnerystės šalyse.

Verslo aplinka, investicijos, MVĮ galimybės patekti į rinką

- ✓ Meksika, pašalinusi svarbiems sektoriams, įskaitant telekomunikacijų ir energetikos sektorius bei draudimo institucijas, taikytus kapitalo ribojimus, sudarė geresnes sąlygas tiesioginėms užsienio investicijoms (TUI).
- ✓ Kai kurios Europos ir Viduržemio jūros regiono šalys pakeitė savo teisės aktus, kuriais reguliuojamos investicijos, kad pritrauktų daugiau TUI. Pavyzdžiui, Egiptas ir Tunisas priėmė naują investicijų įstatymą, Alžyras pakeitė savo investicijų kodeksą, Palestina priėmė keletą teisės aktų, kuriais siekiama gerinti investicijų aplinką, o Jordanija ir Marokas įsteigė naujas institucijas investicijoms plėtoti. Norint, kad šios priemonės būtų sėkmingos, svarbiausia užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą.
- Dėl korupcijos ir blogo valdymo ES įmonės ir toliau patyrė sunkumų kai kuriose Vakarų Balkanų regiono ir rytinėse kaimyninėse šalyse.

3. NAUJOS KARTOS LPS: PIETŲ KORĖJA, KOLUMBIJA, EKVADORAS, PERU, CENTRINĖ AMERIKA, KANADA

Šioje ataskaitoje naujos kartos LPS yra išsamūs LPS, dėl kurių su pasirinktomis trečiosiomis šalimis susiderėta po 2006 m. Iš taikomų susitarimų, šiai kategorijai priskiriami susitarimai su Pietų Korėja, Kolumbija, Peru, Ekvadoru, Centrine Amerika ir Kanada. Šie susitarimai paprastai apima ne tik muitų tarifų mažinimą ir prekybą prekėmis, bet ir paslaugas bei viešuosius pirkimus. Be to, susitarime su Pietų Korėja ir Kanada yra nuostatų dėl didesnio investicijų liberalizavimo, o IEPS taip pat numatyta investicijų apsauga (tačiau ji dar laikinai netaikoma) ir bendradarbiavimas reglamentavimo srityje. Tvirtos nuostatos dėl prekybos ir darnaus vystymosi (PDV) yra viena pagrindinių visų nuo 2010 m. sudarytų naujos kartos prekybos susitarimų sudedamoji dalis.

3.1. ES IR PIETŲ KORĖJOS LPS

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Šis LPS taikomas septynerius metus. 2017 m. ES prekyba su Pietų Korėja augo sparčiau (vidutiniškai – 5,7 proc. kasmet per pastaruosius 7 metus) nei visa ES išorės prekyba su trečiosiomis šalimis (ji išaugo 3,8 proc.), ir šį augimą paskatino LPS. ES importas didėjo labiau nei ES eksportas, o prie šio didėjimo prisidėjo ES ekonomikos atsigavimas ir didelė vidaus paklausa ES rinkoje.

ES motorinių transporto priemonių eksportas į Pietų Korėją po 7,5 proc. sumažėjimo 2016 m. vėl padidėjo 7,3 proc.

ES žemės ūkio maisto produktų eksportas į Pietų Korėją ir šių produktų importas iš Pietų Korėjos atitinkamai padidėjo 10 ir 11 proc. ir viršijo ES žemės ūkio maisto produktų eksporto į visas LPS šalis partneres ir importo iš visų LPS šalių partnerių (atitinkamai 4 ir 5 proc.) augimo tempą. Palyginti su ankstesniais dvejais metais, ES eksportuotojai taip pat geriau naudojo jautrių importui žemės ūkio produktų tarifinėmis kvotomis¹⁸.

2017 m. užregistruotas 2,6 mlrd. EUR ES prekybos žemės ūkio maisto produktais su Pietų Korėja balanso perteklius. 2010–2017 m. laikotarpiu ES žemės ūkio maisto produktų eksportas į Pietų Korėją padidėjo 113 proc., importas iš Pietų Korėjos – 212 proc. (tačiau pastarasis didėjo nuo labai mažos vertės, t. y. nuo 65 iki 203 mln. EUR).

Su eksportu iš ES į Pietų Korėją susijęs NLR buvo 74,3 proc., t. y. didesnis nei kada nors anksčiau. Su importu į ES iš Pietų Korėjos susijęs NLR taip pat šiek tiek padidėjo – nuo 87 proc. (2016 m.) iki 88 proc. (2017 m.).

ES prekyba paslaugomis su Pietų Korėja sudaro apie 1 proc. ES išorės prekybos paslaugomis. 2010–2016 m. ES paslaugų eksportas padidėjo 70 proc. Palyginti su 2015 m., 2016 m. ES eksportas šiek tiek – 3,6 proc. – sumažėjo, o ES importas sumažėjo 3,3 proc. Per tą patį laikotarpį tiesioginių užsienio investicijų į ES srautas padidėjo 46 proc., o ES tiesioginių investicijų srautas į užsienį (ES investicijų Pietų Korėjoje) – 34 proc.

¹⁸ Tarifinėmis kvotomis nustatoma per nustatytą laikotarpį leidžiamo importuoti saugomo vidaus produkto kiekio riba. Šią ribą viršijančiam importui taikomas didesnis muitų tarifas.

Didelė itališko vyno paklausa Korėjoje

Vyno darykla „Col d'Orcia“ Toskanoje gamina vyną dar nuo 1890 m. ir yra garsi savo vynu „Brunello di Montalcino“, kuris yra tipinis to regiono vynas. „Col d'Orcia“, pasinaudodama ES susitarimais, 45 metus eksportuoja savo vyną į daugybę pasaulio šalių. Ypač stipri „Col d'Orcia“ rinka yra Pietų Korėja, nes pagal ES ir Korėjos LPS buvo panaikinti muitai, taip šiai bendrovei suteikiant galimybę siūlyti savo produktus konkurencingesnėmis kainomis. Dabar „Col d'Orcia“ eksportuoja daugiau kaip 1 500 butelių vyno per metus.

Švedijos nanotechnologijų įmonė „Insplorion“ užkariauja Korėją

Švedijos įmonė „Insplorion“, taikydama itin pažangią nanotechnologiją, gamina labai aukštos kokybės baterijų jutiklius, oro kokybės jutiklius ir mokslinių tyrimų įrangą. „Insplorion“ siūlo oro taršos matavimo ir mažinimo technologiją, taip pat technologiją, užtikrinančią didesnę energetinį našumą, visų pirma – mažesnėmis sąnaudomis užtikrinant greitesnę įkrovą. Jos sprendimai gali būti naudojami labai įvairiais tikslais – nuo elektromobilių nuvažiuojamo atstumo didinimo iki pigesnio energijos kaupimo ir saugesnių baterijų. Dėl didėjančios urbanizacijos ir oro taršos tokiose šalyse, kaip Pietų Korėja, labai išaugo konkurencingų oro kokybės jutiklių paklausa. Įsigaliojus ES ir Korėjos LPS, „Insplorion“ tapo gerokai lengviau parduoti savo technologijomis pagrįstas mokslinių tyrimų priemones Korėjos baterijų gamintojams. Be to, šis susitarimas padeda užtikrinti strateginę „Insplorion“ ir jos partnerių Korėjoje bendradarbiavimą, būtiną inovacijoms skatinti.

ES prekybos susitarimas padeda išsaugoti darbo vietas Vokietijos inžinerijos sektoriuje

„Kolbus“, nuo 1775 m. Vokietijos Šiaurės Reino-Vestfalijos žemėje veikianti įmonė, specializuojasi knygų įrišimo ir popieriaus apdorojimo mašinų srityje. Įsigaliojus ES ir Korėjos LPS, šis Vokietijos gamintojas rado pelningų rinkų Pietų Korėjoje. Nuo 2015 m. „Kolbus“ padvigubino savo eksportą į Pietų Korėją. Tokius puikius „Kolbus“ eksporto rezultatus daugiausia lėmė tai, kad pagal minėtą susitarimą muitai buvo sumažinti nuo 8 iki 0 proc., dėl to kiekvienos mašinos atveju buvo galima sutaupyti ne mažiau kaip 25 000 EUR. Mašinos yra antra pagal svarbą Vokietijos eksportuojamų prekių kategorija, bendra šių prekių eksporto vertė – apie 3,14 mlrd. EUR; mašinų eksportą lenkia tik motorinių transporto priemonių eksportas (metinė eksporto vertė – 6 mlrd. EUR).

Darbuotojų teisės

Komisija naujai Pietų Korėjos vyriausybei ir toliau, bet vis aktyviau reiškė didelį susirūpinimą dėl įsipareigojimų pagal LPS darbo srityje.

Komisija, be kita ko, nerimavo dėl nepakankamos pažangos vykdant darbo reformas, kurios yra būtinos siekiant užtikrinti asociacijų laisvės principą ir teisę vesti kolektyvines derybas, kurių Korėja turi laikytis kaip Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) narė, ir ratifikuojant keturias dar neratifikuotas svarbiausias TDO konvencijas¹⁹. Komisija taip pat priminė Europos Parlamento ataskaitą²⁰ ir pilietinės visuomenės raginimus pagal LPS prekybos ir darnaus vystymosi skyrių pradėti oficialią ginčų sprendimo procedūrą.

Po ES įsikišimo Pietų Korėja neseniai ES pranešė apie tai, kokių veiksmų vyriausybė ketina imtis šalyje, kad ratifikuotų keturias dar neratifikuotas svarbiausias TDO konvencijas (žr. „Šeštojo PDV komiteto diskusijų santrauką“). To Pietų Korėja sieks atlikdama reikiamus teisinius pakeitimus, kuriais bus sudarytos sąlygos laikytis TDO konvencijų. Pietų Korėja jau ėmėsi kai kurių veiksmų, apie kuriuos pranešė ES. Komisija toliau atidžiai stebės šį procesą ir atitinkamai reaguos į Pietų Korėjoje vykstančius pasikeitimus.

ES ir Pietų Korėjos LPS baigiamasis vertinimas

Kaip yra numatę savo komunikate „Prekyba visiems“, Komisija šiuo metu rengiasi išleisti savo pirmąją išsamią ES ir Pietų Korėjos LPS vykdymo baigiamąją analizę. Įgyta patirtis padės geriau parengti kitus LPS, dėl kurių šiuo metu deramasi, taip pat geriau įgyvendinti neseniai sudarytus LPS.

3.2. ES PREKYBOS SUSITARIMAI SU KOLUMBIJA, EKVADORU IR PERU

Jau penkerius metus įgyvendinamas prekybos susitarimas su Kolumbija ir Peru veikia tinkamai. Juo stabilizuotas biržos prekių kainų mažėjimas, turėjęs poveikio Andų bendrijos šalių ekonomikai 2015–2016 m. Susitarimu sukurtos reikšmingos verslo galimybės, ir abiejų susitarimo šalių įmonės vis labiau jomis pasinaudoja. 2017 m. sausio mėn. prie ES susitarimo su Kolumbija ir Peru prisijungė Ekvadoras.

Susitarimas turėjo labai teigiamo poveikio MVĮ. Pavyzdžiui, remiantis Kolumbijos statistika, net ir atmetus gavybos sektorių, 2017 m. į ES eksportavo 1 155 Kolumbijos įmonės, tarp jų – 328 MVĮ ir 582 labai mažos įmonės.

¹⁹ Konvencija Nr. 87 dėl asociacijų laisvės, Konvencija Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo, Konvencija Nr. 29 dėl priverstinio ar privalomojo darbo ir Konvencija Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo.

²⁰ 2017 m. gegužės 18 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos Sąjungos ir Korėjos Respublikos laisvosios prekybos susitarimo įgyvendinimo (2015/2059(INI)).

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Priešingai nei 2015 ir 2016 m., 2017 m. visos trys šalys partnerės pranešė apie dvišalės prekybos su ES didėjimą: Kolumbijoje ji didėjo – 7 proc., Peru – 16 proc., o Ekvadore – net visais 20 proc., nors tai tebuvo pirmieji susitarimo su šia šalimi įgyvendinimo metai.

Su importu į ES iš Kolumbijos ir Peru susijęs NLR išliko stabilus – atitinkamai 97 ir 96 proc., o Ekvadore lengvatomis pasinaudota 97 proc. 2017 m. su eksportu iš ES į Kolumbiją susijęs NLR buvo 68 proc., t. y. šiek tiek mažesnis nei 2016 m. (71 proc.), Peru šis rodiklis buvo 52 proc., Ekvadore – 42 proc.

ES žemės ūkio produktų eksportas į tris Andų regiono šalis partneres ir toliau didėjo; tikimasi, kad iki galo įgyvendinus SFS skyrių, jis dar labiau didės. 2017 m. Kolumbijoje ir Peru labiau naudotasi tarifinėmis kvotomis, tas pats pasakytina ir apie ES eksportuotojus. Neseniai prie susitarimo prisijungusio Ekvadoro tarifinėmis kvotomis abi susitarimo šalys vis dar naudojasi menkai. 2017 m. bananų importo stabilizavimo priemonė pradėta taikyti ir Ekvadorui. Be žemės ūkio sektoriaus, geresnės galimybės patekti į rinką sudarytos ir keliems pramonės sektoriams, įskaitant vaistų, mašinų ir motorinių transporto priemonių sektorius.

Prekyba paslaugomis išliko gana stabili, užregistruotas didelis ES prekybos su visomis šalimis partnerėmis balanso perteklius. ES išlieka didžiausia Kolumbijos ir Peru užsienio investuotoja. Dėl sudėtingų teisės aktų ir teisinių procedūrų, taip pat dėl sutarčių teismo vykdomo trūkumų ES TUI portfelis Ekvadore tebėra gana žemas.

Vaisiai iš Peru ir Kolumbijos – pagrindinis Liuksemburgo įmonės augimo šaltinis

Liuksemburge pagrindinę būstinę turinti Haraldo-Sveno Sontago įmonė „TUKI“ Liuksemburge, Belgijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje gamina ir parduoda egzotinių vaisių sultis. Siūlomus aukštos kokybės natūralius produktus H.-S. Sontagas gamina iš anonos, lulo ir moros vaisių, kuriuos importuoja iš Kolumbijos. Pajamos už ne Liuksemburge parduotus produktus sudaro 20 proc. visų pajamų, bet dabar Haraldas-Svenas siekia padvigubinti pajamas.

Pasinaudodama ES prekybos susitarimu ir atsižvelgdama į didėjančią savo populiarumą, reikalaujančią dar daugiau vaisių, „TUKI“ ketina pirkti vaisius tiesiai iš Kolumbijos gamintojų. Pirkdamas tiesiogiai, Haraldas-Svenas galės dar labiau išplėsti savo verslą.

Austrijoje pagamintas kabamasis lynų kelias – Bogotai

Pradėjusi veiklą kaip nedidelės dirbtuvės, Austrijos Forarlbergo žemėje įsikūrusi įmonė „Doppelmayr“ tapo pasauline kabamųjų lynų kelių gamybos lydere. ES ir Kolumbijos LPS padėjo „Doppelmayr“ išplėsti veiklą į Pietų Ameriką. Pasinaudodama ES ir Kolumbijos susitarimu, „Doppelmayr“ įrengė kabamąjį lynų kelią, kuriuo per valandą pervežama 2 600 žmonių; numatyta 2018 m. šį kelią prijungti prie Bogotos viešojo transporto sistemos. Sėkminga „Doppelmayr“ veikla naudinga Austrijos vietos tiekėjams: su Volfurto apylinkėse įsisteigusiomis įmonėmis sudarytų sutarčių vertė siekia 50 mln. EUR. „Doppelmayr“ įnašas į Forarlbergo žemės ekonomiką sudaro apie 158 mln. EUR per metus, o per metus Austrijos įmonėms pateikiama užsakymų už

325 mln. EUR.

ES ir Kolumbijos LPS atveria galimybes įmonei „Kaeser Kompressoren“

„KAESER Kompressoren“, vidutinė Vokietijos Bavarijos regiono šeimos įmonė, buvo įkurta prieš 100 metų ir savo gamyklose Koburge (Bavarija) ir Gėroje (Tiuringija) gamino pneumatines sistemas. Dabar visame pasaulyje šios įmonės padalinuose dirba 6 tūkst. darbuotojų; 90 proc. savo produkcijos įmonė eksportuoja į įvairias pasaulio šalis. ES prekybos susitarimas su Kolumbija suteikė „Kaeser“ galimybę plėtoti savo filialo Kolumbijoje – „Kaeser Compresores“ – veiklą, visų pirma – dėl laipsniško importo muitų tarifų mažinimo, numatant 2019 m. pasiekti nulinį tarifą. Įmonėje „Compresores de Colombia“ dirba 200 žmonių.

„ES prekybos susitarimu su Kolumbija sumažinus importo muitų tarifus, įmonė įgijo galimybę gerokai padidinti prekybos apimtį augančioje Kolumbijos rinkoje“, sako Nelsonas Lopezas, „KAESER Compresores de Colombia“ generalinis direktorius.

Pažanga įgyvendinant susitarimą ir sprendžiant neišspręstus klausimus

2017 m. pastebėta keletas teigiamų poslinkių. Kolumbija atsižvelgė į Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO) ES pateiktą pretenziją ir iš dalies pakeitusi savo spiritinių gėrimų įstatymą panaikino spiritiniams gėrimams taikytus apribojimus. Kartu Kolumbija taip pat paskelbė sudaranti vienodas sąlygas importuojamiems sunkiesiems sunkvežimiams, tačiau šie išipareigojimai dar turi būti įgyvendinti. Be to, Kolumbija patikslino savo išipareigojimus pagal susitarimo priedą dėl viešųjų pirkimų, dėl to turėtų pagerėti ES įmonių galimybės dalyvauti vietos lygmens konkursuose. Peru suteikė beveik neribotas galimybes į rinką patekti pieno produktams.

Iš neišspręstų klausimų, dėl kurių Komisija su savo šalimis partnerėmis mėgina susitarti Prekybos komitete, paminėtinos Kolumbijoje esančios techninės prekybos kliūtys ir Peru taikomas diskriminavimas mokesčiais – lengvatinio mokesčių režimo taikymas įmonei „Pisco“, taip diskriminuojant importuojamus spiritinius gėrimus. ES žemės ūkio maisto produktų eksportas vis dar ribojamas dėl sudėtingo privalomų importo leidimų išdavimo ir Ekvadoro nepagrįstai taikomų tarifinių kvotų apribojimų. Be to, ES vis dar siekia, kad jos trys Andų regiono LPS šalys partnerės sutiktų, jog tranzitu per trečiąją šalį vežamos kilmės statusą turinčių produktų siuntos būtų dalijamos.

Darbuotojų ir aplinkosaugos teisės

ES Andų regiono LPS šalys partnerės vis atviriau diskutuoja dėl PDV skyriuje įtvirtintų darbuotojų ir aplinkosaugos nuostatų įgyvendinimo. ES įvairiais klausimais bendradarbiauja su visomis trimis šalimis partnerėmis, pvz., su Peru sprendžia darbo inspekcijos ir darbo santykių formalizavimo klausimus, su Kolumbija – Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos (CITES) įgyvendinimo, žiedinės ekonomikos ir įmonių socialinės atsakomybės klausimus. Bendradarbiaujant su Ekvadoru, visus metus vykdyti

veiksmai, kuriais siekta pagerinti informuotumą ir užtikrinti pajėgumą prisidėti prie PDV skyriaus pradinio įgyvendinimo etapo.

Visose trijose Andų regiono LPS šalyse partnerėse tebėra svarbių neišspręstų problemų. Peru turi gerokai patobulinti savo vidaus konsultavimosi priemones ir dėti didesnes pastangas, kad įvykdytų savo pagrindinius įsipareigojimus. Kolumbija, reaguodama į daugkartinius pilietinės visuomenės reikalavimus, įsteigė vietos patarėjų grupę (VPG), kuri papildys esamus konsultavimosi mechanizmus. Pirmaisiais PDV skyriaus įgyvendinimo metais konstruktyviai bendradarbiauta su Ekvadoru, dabar daugiausia dėmesio bus skiriama konkreitiems veiksams.

3.3. ES ASOCIACIJOS SUSITARIMAS SU CENTRINE AMERIKA

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

2017 m. ES prekybos su Centrine Amerika srautai pagal jau penkerius metus galiojančią ES ir šešių Centrinės Amerikos šalių (Panamos, Kosta Rikos, Hondūro, Gvatemalos, Nikaragvos ir Salvadoro) asociacijos susitarimo dalį, kurią sudaro LPS, vėl pagyvėjo – užregistruotas 7,2 proc. augimas.

Be 11 mlrd. EUR vertės Centrinės Amerikos ir ES tarpusavio prekybos srautų, taikant šį susitarimą ir jo institucinę struktūrą, taip pat šiame regione įgyvendinant ES programas, padaryta pažanga užtikrinant Centrinės Amerikos regioninę ekonominę integraciją. ES importas iš šio regiono tvirtai augo penkiose iš šešių šio regiono šalių. ES eksportas į Centrinę Ameriką apskritai didėjo, tačiau nedaug.

2017 m. pagerėjo abiejų regionų tarifinių kvotų naudojimas, daugiausia – specifinių produktų srityje. Centrinė Amerika visiškai išnaudojo savo cukraus ir piltinio romo kvotas, o ES eksportuotojai labiau naudojo tarifinėmis kvotomis, visų pirma – pieno miltelių (91 proc.).

Su importu į ES iš Centrinės Amerikos susijęs NLR taip pat buvo didelis, vidutiniškai – 95 proc. Duomenų, kuriais remiantis būtų galima apskaičiuoti su ES eksportu į Centrinę Ameriką susijusį NLR, neturėta.

Tiek absoliučiai, tiek santykinai toliau augo nagrinėjamų dviejų regionų tarpusavio prekyba paslaugomis; 2016 m. jos vertė sudarė beveik 40 proc. visos prekybos vertės. Panamai teko apie 60 proc. į regioną ES eksportuotų produktų ir daugiau kaip 60 proc. visų parduotų paslaugų.

ES investicijos šiame regione išliko palyginti didelės. Pavyzdžiui, 2016 m. ES TUI portfeliai Centrinėje Amerikoje buvo bent dvigubai didesni už ES TUI portfelius Kolumbijoje arba Peru, prekybos srautų vertėms esant panašioms arba mažesnėms, ir buvo panašesni į ES TUI portfelį Argentinoje, kurios 2016 m. prekybos srautas su ES buvo 50 proc. didesnis.

Darbuotojų ir aplinkosaugos teisės

Visose Centrinės Amerikos šalyse įsteigus VPG, užbaigtas vienas iš PDV skyriaus įgyvendinimo etapų. ES toliau finansavo įvairią kartu su TDO, EBPO, vietos pilietine visuomene ir kitais subjektais vykdomą veiklą, įskaitant ekspertų posėdžius, daugiausia

dėmesio skirdama tokiems svarbiems dalykams, kaip įmonių socialinė atsakomybė ir atsakingas įmonių elgesys. Be to, ES skyrė lėšų TDO regioniniam biurui, kad padėtų veiksmingai įgyvendinti TDO pagrindines konvencijas Salvadore ir Gvatemaloje.

Pažanga įgyvendinant susitarimą ir sprendžiant neišspręstus klausimus

Po ilgo ir sunkaus proceso 2018 m. Asociacijos komitetas sutarė dėl abi puses tenkinančio principinio sprendimo, kuris turėtų padėti į susitarimą visapusiškai įtraukti Kroatiją, prieš tai įvykdžius veiksmingumui užtikrinti būtinus teisinius reikalavimus.

Be to, Asociacijos komitetas neseniai svarstė duomenų, kuriuos Centrinės Amerikos šalys partnerės turėtų pateikti, kad būtų galima apskaičiuoti su eksportu iš ES į Centrinę Ameriką susijusius NLR, nebuvimo problemą. Patekimo į rinką pakomitečiui pavesta nustatyti trūkumų priežastis ir pasiūlyti galimus jų šalinimo sprendimus.

Ispanijos žuvų perdirbimo įmonė sėkmingai naudoja ES ir Centrinės Amerikos LPS

„Grupo Calvo“ yra Ispanijos įmonių, kurių veikla apima žvejybą, žuvų perdirbimą ir konservuotų produktų platinimą, grupė, laikui bėgant išaugusi iš mažo konservų fabriko, įsikūrusio Galisijos regione esančiame Karbaljo mieste, iki tarptautinės maisto produktų sektoriaus grupės. Šiandien ji vykdo veiklą daugiau kaip 70 šalių, joje dirba daugiau kaip 5 tūkst. žmonių. Viena iš šios įmonės pagrindinių rinkų yra Centrinė Amerika, o pardavimo apimtis didžiausia Kosta Rikoje, Panamoje ir Salvadore.

2013 m., įsigaliojus ES ir šešių Centrinės Amerikos šalių prekybos susitarimui, „Grupo Calvo“, pasinaudodama Centrinės Amerikos šalims partnerėms nustatyta kvota, sugebėjo eksportuoti apie 160 metrinių tonų tuno. Nuo tada pastaruosius kelerius metus „Grupo Calvo“ verslas Centrinėje Amerikoje nuolat stabiliai augo. Nuo asociacijos susitarimo pasirašymo „Grupo Calvo“ nuolat pabrėždavo, kad dėl šio susitarimo regione atsiranda teisinio tikrumo ir galimybių investuoti. Tai padėjo grupei sudaryti strateginius aljansus su nacionalinėmis įmonėmis, dėl to vietos gamintojai ir MVĮ gali pasinaudoti geriausia patirtimi. „Grupo Calvo“ tapo novatoriškų verslo modelių lydere Kosta Rikoje.

3.4. ES ir Kanados išsamus ekonomikos ir prekybos susitarimas (IEPS)

Pirmoji patirtis

Laikinojo taikymo²¹ etapas prasidėjo tik 2017 m. rugsėjo 21 d., todėl išvadų dėl poveikio prekybos srautams daryti dar negalima, tačiau tam tikrą naudą jau galima įžvelgti.

²¹ Pagal 218 straipsnio 5 dalį, gavusi Tarybos leidimą, laikotarpiu nuo pasirašymo iki įsigaliojimo ES gali laikinai – visa apimtimi arba iš dalies – taikyti bet kokią prekybos susitarimą ar bet kurią kitą tarptautinį susitarimą. Laikinas sutarčių taikymas atitinka ilgalaikę tarptautinių sutarčių praktiką.

- ✓ Per pirmuosius 9 susitarimo taikymo mėnesius (2017 m. spalio mėn. – 2018 m. birželio mėn.) ES prekių eksportas į Kanadą padidėjo 7 proc., ypač padidėjo žemės ūkio produktų eksportas – vaisių ir riešutų (29 proc.) ir putojančio vyno (11 proc.).
- ✓ Mašinų ir mechaninių įrenginių eksportas (penktadalis ES eksporto į Kanadą) taip pat padidėjo 8 proc. Vaistų eksportas (10 proc. ES eksporto į Kanadą) padidėjo 10 proc. Didėjo ir kitų svarbių produktų ES eksportas, pvz., baldų (10 proc.), kvepalų / kosmetikos (11 proc.), avalynės (8 proc.) ir rūbų (11 proc.).
- ✓ Komisija atidžiai stebi sūrio tarifinių kvotų panaudojimą ir renka informaciją apie šių kvotų skyrimą ir perleidimą.

Priemonės, kurių imtasi įgyvendinimui paskatinti

Buvo sparčiai kuriama išsami institucinė struktūra, apimanti 13 komitetų ir 6 specialius dialogus, atskaitingus IEPS jungtiniam komitetui. 2018 m. pirmąjį pusmetį surengti kelių komitetų, įskaitant komitetus, nagrinėjančius geografinių nuorodų (GN), SFS, muitinių ir viešųjų pirkimų, e. prekybos, vyno ir spiritinių gėrimų klausimus ir dalyvaujančius dialoguose miškininkystės produktų ir patekimo į biotechnologijų rinką klausimais, posėdžiai. Daugiau informacijos galima rasti čia.

Pirmasis PDV komiteto posėdis įvyko 2018 m. rugsėjo 13 d., čia pateikiama jo bendra ataskaita. Be kita ko, ES ir Kanada aiškinosi galimus bendrus veiksmus, kuriais būtų įgyvendinamas Paryžiaus susitarimas, ir būdus, kuriais būtų palengvintas atitinkamų pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimas. Atsižvelgdamos į Komisijos įsipareigojimą IEPS „Bendrajame aiškinamajame dokumente“ (BAD), Komisija ir Kanada taip pat aptarė ankstyvąją PDV nuostatų peržiūrą.

Be to, Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir Kanada, suinteresuotiesiems subjektams parengė „IEPS nustatytų prekių kilmės taisyklių taikymo gaires“ ir jas nuolat tobulina.

Sudarius IEPS, Komisija ėmėsi tolesnių veiksmų, kad būtų padidintas skaidrumas ir kad informacija apie institucinių subjektų veiklą tinkamu laiku būtų paskelbiama IEPS specialiai skirtoje svetainėje „Meetings and documents“ („Posėdžiai ir dokumentai“).

Įmonėms skirtas naujas nuoseklus vadovas IEPS klausimais ir „Patekimo į rinką duomenų bazėje“ IEPS klausimams skirta erdvė pasirodė labai veiksmingi, šios priemonės gali būti naudingos ir rengiant būsimus susitarimus.

Siekdama stebėti ir toliau gerinti IEPS įgyvendinimą, 2018 m. liepos 11 d. ES prekybos susitarimų ekspertų grupė aptarė esamą padėtį.

Lenkiški obuoliai. Pasirengę skinti IEPS vaisius

Varšuvoje įsisteigusi įmonė „Ewa-Bis“ daugiau kaip 25 šalims tiekia tiek tradiciniu būdu užaugintus, tiek ekologiškus produktus. Jos savininkas Marekas Marzec, pasinaudojęs 2014 m. iš ES gautu finansavimu, sukūrė „verslas verslui“ IT sistemą, kurios pagrindu rengiama viso pasaulio tiekėjų ir klientų duomenų bazė. „Ewa-Bis“ Toronte įsteigė atstovybę, tikėdamasi išplėsti savo verslą pasinaudojant IEPS, visų pirma – nuliniais muitų tarifais jos į Kanadą eksportuojamiems vaisiams ir daržovėms. „Ewa-Bis“ taip pat gaus naudos dėl paprastesnio ir spartesnio augalų, vaisių ir daržovių eksporto iš ES į Kanadą patvirtinimo.

Gurmaniški prancūziški sūriai kanadiečių stalui

„Maison Mons“ yra 1964 m. įsteigta Prancūzijos šeimos verslo įmonė, kurios specializacija – itin aukštos kokybės, tradiciniu būdu gaminamų sūrių brandinimas ir pardavimas. Įmonė iš 130 ūkių atsiveža 190 rūšių sūrius ir eksportuoja savo produkciją į daugiau nei 25 šalis, tarp jų ir Kanadą. Įsigaliojus IEPS, bendrovė tikisi padidinti eksportą, nes pagal IEPS buvo dvigubai – nuo 8 000 iki 18 500 tonų – padidinta neapmuitinamo ES kilmės sūrių eksporto į Kanadą kvota. Be to, bendrovei „Maison Mons“ ir jos produktams bus naudinga Kanados rinkoje 140-iai išskirtinių Europos regioninių maisto produktų ir gėrimų taikoma apsauga.

Generalinis direktorius Herve Monas: „IEPS skatina vystyti verslą. Nuo susitarimo įsigaliojimo iš Kanados mažmenininkų jau gavome daugybę užsakymų tiekti sūrius.“ Laure Dubouloz, Šiaurės Amerikos prekybos padalinio direktorė: „Įsigaliojus IEPS, iš Kanados mažmenininkų pradėjome gauti paklausimų dėl mūsų sūrių. Padvigubinus neapmuitinamą kvotą, jie galės pasiūlyti daugiau itin aukštos kokybės sūrių. Labai džiaugiamės šia nauja galimybe rinkoje.“

Tradicinis airiškas viskis pritapo Kanadoje

„The Chapel Gate Irish Whiskey Company“ yra Klero grafystėje įsisteigusi vienintelė Airijos supirkto viskio brandinimo ir maišymo statinėse bendrovė. Įkūrėja Louise McGuane superka viskį iš įvairių visoje Airijoje veikiančių viskio daryklų ir jį brandina savo darykloje įrengtoje specialioje brandinimo patalpoje. Kai viskis subręsta, jis maišomas siekiant sukurti išskirtines rūšis. Apie 70 proc. šios pasaulinės MVĮ eksporto patenka į ES nepriklausančių valstybių rinkas; kitais metais numatoma gauti tris kartus daugiau pajamų. Tokie susitarimai, kaip IEPS, mažesnėms įmonėms, kaipantai „Chapel Gate“, padeda augti ir sėkmingai konkuruoti šiose rinkose. Visų pirma, pagal IEPS užtikrinamas veiksmingesnis prekių ženklo apsaugos nuo padirbimo taisyklių vykdymas. Be to, taikant IEPS, sumažėja biurokratizmo, pirmiausia – provincijų lygmeniu, dėl to tampa lengviau eksportuoti.

Generalinė direktorė Louise McGuane pažymi: „Susitarimas atveria galimybes smulkiajam verslui, pvz., tokiam, kaip mūsų, turinčiam eksportuoti, kad išgyventų ir augtų. Patirdami mažesnę mokesčių naštą, galime tapti konkurencingesni pasaulinėje rinkoje. Visame pasaulyje alkoholio sektorius yra labai saugomas, todėl kliūčių šalinimas mums labai svarbus, norint pateikti į rinkas, į kurias kitu atveju negalėtume

patekti.“

4. IŠSAMIOS IR VISAPUSIŠKOS LAISVOSIOS PREKYBOS ERDVĖS (IVLPE) SUSITARIMAI²²

Dabartinė padėtis

ES asociacijos susitarimais su Gruzija, Moldovos Respublika (toliau – Moldova) ir Ukraina siekiama stiprinti politinę asociaciją ir pasirengti laipsniškai ES ir Rytų partnerystės trijų Rytų šalių partnerių ekonominei integracijai pagal Europos kaimynystės politiką.

Du pagrindiniai IVLPE susitarimų aspektai yra šie:

- abipusis rinkos atvėrimas prekėms, Rytų šalims partnerėms suteikiant šiek tiek daugiau naudos, ir
- išsamus reglamentavimo suderinimas su ES teise, visų pirma – su prekyba susijusių sričių.

Praėjus daugiau kaip dvejiems metams nuo susitarimo su Ukraina taikymo pradžios ir daugiau kaip ketveriems – nuo susitarimų su Moldova ir Gruzija taikymo pradžios, ryškėja teigiami rezultatai ir didėja prekyba. Pamažu daroma pažanga derinant įstatymus ir kitus teisės aktus. Jos poveikį prekybos dinamikai ir tvarumą bus galima įvertinti tik praėjus vidutinės trukmės arba ilgam laikotarpiui.

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

ES – visų trijų šalių didžiausia prekybos partnerė, 2017 m. prekyba su Moldova sudarė 56 proc., su Ukraina – 42 proc. ir su Gruzija – 27 proc. visos prekybos. ES prekybos balansas su visomis trimis šalimis yra teigiamas.

- ✓ ES ir Ukrainos prekyba sparčiai auga. Dėl ekonominės padėties stabilizavimo po 2014–2015 m. ekonomikos krizės ES eksportas į Ukrainą padidėjo 22 proc., o importas iš Ukrainos – 27 proc.
- ✓ Prekyba su Moldova taip pat padidėjo: ES importas padidėjo 23 proc., šiek tiek daugiau nei eksportas, 2017 m. didėjęs 19 proc. Moldovos ekonomika auga, pagerėjo Moldovos įmonių, kaip mašinų, maisto produktų, tam tikrų žemės ūkio ir tekstilės produktų tiekėjų, veiklos rezultatai.
- ✓ ES ir Gruzijos tarpusavio prekyba padidėjo 6 proc.: eksportas padidėjo tik 1,4 proc., ES importas – 23 proc., jį daugiausia sudarė mineraliniai produktai, pvz., rūdos, šlakas ir pelenai.

²² ES ir Ukrainos IVLPE susitarimas laikinai taikomas nuo 2016 m. sausio 1 d. IVLPE susitarimai su Gruzija ir Moldova laikinai taikomi nuo 2014 m. rugsėjo 1 d.

Su importu į ES iš trijų IVLPE šalių partnerių susiję NLR, nepaisant nedidelio sumažėjimo, palyginti su 2016 m., apskritai išliko dideli: Gruzijos – 77 proc., Moldovos – 85 proc., Ukrainos – 87 proc. Labai padidėjo su eksportu iš ES į Gruziją susijęs NLR – nuo 71 proc. (2016 m.) iki 77 proc. (2017 m.). Iš Ukrainos ir Moldovos duomenų negauta.

Ukraina, Moldova ir Gruzija ne iki galo išnaudojo lengvatines tarifines kvotas, ES suteiktas žemės ūkio produktams, nes įvykdė ne visus SFS reikalavimus, ir patiria sunkumų pozicinuodamos savo produktus rinkoje.

2015–2016 m. ES paslaugų eksportas į minėtas tris šalis partneres padidėjo 6 proc., o importas iš jų – 3 proc. ES eksportas į Ukrainą padidėjo 9 proc., o importas sumažėjo 2 proc. ES importas iš Gruzijos išliko stabilus, o ES eksportas sumažėjo 33 proc. ES paslaugų eksportas į Moldovą sumažėjo 16 proc., importas padidėjo 35 proc.

2016 m. ES TUI srautai į Moldovą padidėjo 183 proc. (tiesa, nuo labai žemo lygio), o Moldovos investicijų srautai į ES sumažėjo 145 proc. Palyginti su 2015 m., investicijų srautai iš Gruzijos išliko stabilūs, o srautai iš ES į Gruziją sumažėjo. 2016 m. ES TUI Ukrainoje išliko žemo lygio.

Pažanga įgyvendinant IVLPE susitarimus ir sprendžiant neišspręstus klausimus

Ukraina netaikė didesnių eksporto muitų metalo laužo eksportui į ES, tačiau tebegaliojo 2015 m. nustatytas žaliavinės medienos eksporto draudimas, nors ES ir dėjo dideles pastangas, kad Ukraina priimtų naują sprendimą šiuo klausimu. Komisijai pamėginus konstruktyviai išspręsti šį klausimą, bet Ukrainai nepageidaujant keisti esamos padėties, dabar Komisija svarsto galimybę šią kliūtį prekybai šalinti pasinaudojant IVLPE susitarime nustatyto ginčų sprendimo mechanizmu.

Vykdydama Aukščiausiojo Teismo sprendimą, Moldova pašalino trūkumus, susijusius su ES GN „Prosecco“ apsauga. Moldova dar turi išspręsti susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su nepakankamu energijos skirstymo skaidrumu ir tebevykstančiu diskriminavimu pagal įstatymą, kuriuo reikalaujama, kad mažmenininkai pirktų iš vietos tiekėjų. Šie klausimai svarstomi įgyvendinimo įstaigų ir politiniu lygmenimis.

Moldova, 2017 m. gruodžio mėn. priėmusi ir pradėjusi įgyvendinti savo SFS strategiją, padarė didelę pažangą SFS priemonių srityje, o Gruzija priėmė teisėkūros veiksmų gaires. 2018 m. šiuo pavyzdžiu turėtų pasekti ir Ukraina. Vis daugiau įmonių gauna ES leidimus eksportuoti žemės ūkio produktus į Ukrainą.

Ukraina ir Moldova pareiškė norinčios pradėti derybas dėl susitarimų dėl pramonės produktų atitikties vertinimo ir pripažinimo.

Visos trys šalys ėmėsi įtakingų veiksmų gerinant savo viešųjų pirkimų tvarkas ir įgyvendino išsamias reformų strategijas. Tarp šių veiksmų – e. viešųjų pirkimų sistemų diegimas Ukrainoje ir Moldovoje, tikėtina, padidinsiantis efektyvumą ir sumažinsiantis korupciją.

ES parama reformoms

ES visoms trimis šalims partnerėms teikia finansinę ir techninę pagalbą, kuria siekiama padėti vykdyti vidaus reformas, įgyvendinamas atsižvelgiant į IVLPE susitarimus, ir sustiprinti

institucijų, kurios rengs ir įgyvendins šias reformas, administracinius gebėjimus. ES parama teikiama labai įvairiose srityse, pvz., maisto saugos, techninių reglamentų ir standartų, viešųjų pirkimų, intelektinės nuosavybės, konkurencijos ir t. t. ES pagalba teikiama pasinaudojant visu galimų priemonių rinkiniu (pvz., porinės veiklos vykdymu, Techninės pagalbos ir informacijos mainų programa (TAIEX) arba ES sektorių reformos vykdymo sutartimis, įskaitant biudžeto paramą politikos priemonių įgyvendinimui).

ES parama MVI

Asociacijos susitarimus, įskaitant IVLPE susitarimą su ES, pasirašiusių šalių MVI gauna papildomą paramą pagal IVLPE priemonę, skirtą MVI. Šiai priemonei iš ES biudžeto bus skirta apie 200 mln. EUR dotacijų, kuriomis bus siekiama paskatinti ne mažiau kaip 2 mlrd. EUR naujų MVI investicijų. Šios lėšos padeda Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos įmonėms prisitaikyti prie naujų rinkos reikalavimų supaprastinant procesus ir investuojant į naują įrangą, kad būtų laikomasi ES taisyklių, susijusių su kokybe ir sauga, energijos vartojimo efektyvumu ir aplinkosaugos reikalavimais.

Rumunijos programinės įrangos sprendimai Moldovos bankams

Bukarešte pagrindinę būstinę turinti ir 50 darbuotojų samdanti Rumunijos įmonė „Allevo“ teikia programinės įrangos sprendimus, padedančius finansų įstaigoms vykdyti veiklą, tvarkyti mokėjimus ir laikytis Europos bei vietos standartų ir teisės aktų. Kaip numatyta IVLPE susitarime, Moldova į savo teisę perkelia ES teisės aktus, kad Moldovos bankai galėtų geriau pozicionuotis platesnėje finansinių paslaugų rinkoje. Tai atveria galimybes įmonei „Allevo“ – ji siūlo prie bankų poreikių pritaikytus sprendimus. Be to, pagal IVLPE susitarimą, Moldovoje veiklą vykdančioms ES įmonėms, kaip antai „Allevo“, dabar taikomas toks pats režimas, kaip ir Moldovos įmonėms, taip joms sudarant palankesnes sąlygas vykdyti veiklą. Dėl IVLPE susitarimo Moldova savo finansų sektoriaus reguliavimą daugiausia grindžia ES modeliu, taip supaprastindama ES paslaugų pardavimą.

Lenkijos lauko laisvalaikio įrangos įmonė veržiasi į naujas aukštumas Ukrainoje

Netoli Gdynios esančiame Chvaščyno miestelyje įsikūrusi Lenkijos įmonė „Fjord Nansen“ specializuojasi lauko laisvalaikio įrangos, pvz., palapinių, kuprinių, miegmaišių, vakuuminių indų ir lauko aprangos, srityje. Kaip patvirtino jos savininkas Dariuszas Staniszewskis, įmonei „Fjord Nansen“ vis svarbesnis tampa eksportas. Viena iš pagrindinių rinkų – Ukraina. 2011 m. įmonė pasiekė eksporto į šią šalį rekordą – 23 proc. viso savo produkcijos eksporto. Nuo 2016 m. sausio mėn. veikianti ES ir Ukrainos laisvosios prekybos erdvė padeda plėsti verslą ir pasinaudoti visomis jo galimybėmis.

Ukrainos mados pramonės įmonė, naudodamasi LPS, tiekia populiariausių Europos prekių ženklų gaminius

Vienas iš pagrindinių IVLPE susitarimų tikslų – verslo plėtros rėmimas ir – atitinkamai

– didesnio ekonominio stabilumo užtikrinimas šalyse partnerėse. Gamykla „Uzhgorod Clothing Factory“ vykde gerai žinomų klientų iš Europos, kaip antai „Gerry Weber“ ir „Marc O'Polo“, užsakymus ir bendradarbiavo su „Hugo Boss“ ir „Dolce & Gabbana“. Gamyklos direktorius pabrėžia, kad labai svarbus momentas buvo 2016 m. sausio 1 d., kai pradėjus taikyti IVLPE susitarimą Ukrainos muitinė pradėjo išduoti prekių kilmės sertifikatus, pagal kuriuos, tas prekes importavus į ES, joms taikomi lengvatiniai muitai. 300 darbuotojų turinti „Uzhgorod“ Europai kasmet pristato 400–450 tūkst. aprangos vienetų.

Darbuotojų ir aplinkosaugos teisės

Padaryta pažanga įgyvendinant PDV skyrius. Moldovoje ir Gruzijoje pilietinės visuomenės patariamąsios struktūros veikia jau penkerius metus. Dabar Moldova turėtų parengti PDV įgyvendinimo darbų planą. 2018 m. Gruzija patvirtino PDV darbų planą; dalyvaujant ir pilietinės visuomenės subjektams, buvo surengti konstruktyvūs dialogai dėl darbo standartų, visų pirma – dėl darbo inspekcijų, kaip pagrindinių institucijų, kurios turėtų užtikrinti veiksmingą tų darbo standartų įgyvendinimą, taip pat dialogai aplinkosaugos ir klimato kaitos klausimais. Ukrainoje pradėtas partijų dialogas, kurio dėmesio centre buvo tvari miškotvarka; PDV pakomitetis dar turi aptarti darbo nuostatas. Taip pat reikia įsteigti Ukrainos pilietinės visuomenės patariamąją grupę.

5. PIRMOS KARTOS LPS

Ivadas

Šioje ataskaitoje pirmos kartos LPS – tai susitarimai, dėl kurių susiderėta iki 2006 m. komunikato „Globalioji Europa“, ir stabilizacijos ir asociacijos susitarimai (SAS) su Vakarų Balkanų valstybėmis, sudaryti 2009–2016 m. Iš taikomų susitarimų šioje ataskaitoje aptariami²³:

- LPS su Šveicarija ir Norvegija²⁴, pradedant sudarytais dar XX a. aštuntajame dešimtmetyje;
- LPS su ES Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis²⁵, pasirašyti pagal XX a. dešimtajame dešimtmetyje su šiomis šalimis sudarytus asociacijos susitarimus;
- LPS su Meksika ir Čile (pradedant susitarimais, sudarytais 2000 ir 2003 m.);
- Muitų sąjunga su Turkija (1995 m.);
- SAS su penkiomis Vakarų Balkanų valstybėmis (sudaryti 2001–2016 m.).

Visais atvejais LPS taikymo laikotarpiu padidėjo dvišalė prekyba. Su importu į ES iš šalių partnerių susiję NLR buvo nuo 97 proc. (su importu iš Alžyro ir Egipto susiję NLR) iki 69 proc. (su importu iš Norvegijos susiję NLR), vidutinis NLR – 87 proc. Ne iš visų šalių partnerių gauta statistinės informacijos, reikalingos su importu iš ES į šalis partneres susijusiems NLR apskaičiuoti. Tais atvejais, kai duomenų turėta, NLR buvo nuo 86 % (su eksportu iš ES į Izraelį susiję NLR) iki 44 proc. (su eksportu iš ES į Egiptą susiję NLR)²⁶. Pirmos kartos LPS paslaugų neapima; išimtis – su Meksika ir Čile sudaryti LPS.

2018 m. balandžio mėn. ES ir Meksika pasiekė principinį susitarimą dėl modernizuoto ES ir Meksikos visuotinio susitarimo prekybos dalies. Dėl galiojančių LPS atnaujinimo pažymėtina, kad tebevyksta derybos su Čile ir Tunisu, pradėtos derybos su Maroku. Komisija gavo leidimą pradėti derybas su Jordanija ir Egiptu, kai tik šios šalys bus tam pasirengusios. Be to, Komisija pasiūlė pradėti derybas dėl muitų sąjungos su Turkija modernizavimo.

5.1. Šveicarija

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Šveicarija yra ES didžiausia prekybos pagal LPS partnerė ir trečia pagal dydį prekybos partnerė visame pasaulyje. 2016–2017 m. ES eksportas padidėjo 6 proc., t. y. šiek tiek daugiau nei per pastarąjį dešimtmetį (5 proc.), o ES importas sumažėjo 9 proc. Iki tol mažėjęs su importu į ES iš Šveicarijos susiję NLR 2017 m. pradėjo didėti – vėl pasiektas 85 proc.

²³ Susitarimai su Islandija ir Farerų Salomis šioje ataskaitoje nenagrinėjami. Laisvosios prekybos susitarimą su Pietų Afrika pakeitė EPS su Pietų Afrikos vystymosi bendrija (SADC; žr. 6.1 skirsnį).

²⁴ 1992 m. sudarius Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimą su Islandija, Lichtenšteinu ir Norvegija, suintensyvėjo laisvas prekių, paslaugų, investicijų ir asmenų judėjimas šiame regione. Šioje ataskaitoje šis susitarimas neaptariamas.

²⁵ Alžyras, Egiptas, Izraelis, Jordanija, Libanas, Marokas, Palestina ir Tunisas.

²⁶ Komisija aiškina, galimas tokio mažo su ES eksportu į Egiptą susijusio NLR priežastis. Tarp galimų priežasčių – daugeliui prekių taikomi žemi tarifai arba vietos valdžios institucijų taikomos sudėtingos kilmės nustatymo taisyklės.

lygis. Su eksportu iš ES į Šveicariją susijęs NLR paskutiniuosius ketverius metus išliko stabilus ir 2017 m. buvo 78 proc.

Šveicarija yra ES antra pagal dydį prekybos paslaugomis partnerė. Sparčiai didėja paslaugų, ES įmonių teikiamų Šveicarijoje, ir atvirkščiai, vertė. 2016–2017 m. ES paslaugų eksportas padidėjo 12 proc., o ES importas sumažėjo 26 proc., dėl to ES prekybos balanso perteklius padidėjo daugiau nei du kartus ir 2017 m. sudarė 58 mlrd. EUR²⁷. ES ir Šveicarija nėra sudariusios išsamaus susitarimo dėl paslaugų – paslaugoms tik iš dalies taikomi sausumos ir oro susitarimai ir susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo, taigi yra galimybių labiau vystyti prekybą.

ES ir Šveicarijos tarpusavio prekybos institucinės struktūros tobulinimas

ES ir Šveicarijos prekybinių santykių, šiuo metu reglamentuojamų 1972 m. LPS ir keliais sektorių susitarimais, institucinės struktūros tobulinimas taip pat aptariamas atsižvelgiant į platesnį derybų dėl ES ir Šveicarijos susitarimo dėl institucinės struktūros kontekstą.

5.2. Norvegija

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Norvegija yra ES trečia pagal dydį prekybos pagal LPS partnerė ir septinta pagal dydį prekybos prekėmis partnerė visame pasaulyje. Norvegijos ir ES tarpusavio prekyba prekėmis yra labai dinamiška. 2016–2017 m. importas iš Norvegijos padidėjo 22 proc. Eksportas į Norvegiją taip pat didėjo, bet lėčiau (4,9 proc.).

Nuo 2012 m. ES eksportuotojai visiškai arba beveik visiškai išnaudoja Norvegijos suteiktas pagrindinių žemės ūkio produktų (jautienos, kiaulienos, sūrio) tarifines kvotas. Norvegija panaudojo tik keturias ES suteiktas tarifines kvotas.

2017 m. buvo pirmieji metai nuo 2013 m., kai su importu į ES iš Norvegijos susijęs NLR (70 proc.) vėl didėjo.

Naujas susitarimas dėl žemės ūkio

2017 m. ES į Norvegiją eksportavo žemės ūkio produktų už 4,5 mlrd. EUR ir ši tendencija stiprėja. Kai bus pradėta laikinai taikyti 2017 m. gruodžio mėn. pasirašyta Sutartis dėl žemės ūkio, ES ir Norvegijos eksportuotojams bus suteiktos naujos prekybos galimybės – bus visiškai liberalizuotos 36 muitų tarifų eilutės ir abi šalys suteiks tarifines kvotas.

5.3. Viduržemio jūros regiono šalys

Galimybė patekti į ES rinką yra viena iš pagrindinių priemonių, kuriomis padedama siekti Europos kaimynystės politikos tikslo remti šalių partnerių gerovę. Šiomis aplinkybėmis laisvosios prekybos susitarimuose su Alžyru, Egiptu, Izraeliu, Jordanija, Libanu, Maroku, Palestina ir Tunisu apibusiškai liberalizuota visa prekyba pramoninėmis prekėmis ir – įvairiu laipsniu – žemės ūkio produktais, perdirbtais žemės ūkio produktais ir žuvininkystės produktais. Šie susitarimai tam tikrais aspektais yra asimetriški Viduržemio jūros regiono

²⁷ 2017 m. iš Šveicarijos jau gauta duomenų apie paslaugas.

šalių naudai – taip siekiama skatinti regiono ekonominę vystymąsi ir glaudesnę jo integravimą į ES vidaus rinką.

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

ES yra pagrindinė daugelio šių šalių prekybos partnerė ir pagrindinis importo šaltinis. Be to, ES yra pagrindinė penkių didžiausių regiono šalių (Alžyro, Egipto, Izraelio, Maroko ir Tuniso) produktų tikslinė rinka. Nors prekyba augo abiejose pusėse, nuo susitarimų įsigaliojimo ES eksportas į šalis partneres, išskyrus Tunisą ir Izraelį, augo greičiau nei importas, tačiau 2016–2017 m. ES eksportas daugeliu atvejų augo lėčiau nei importas (išskyrus Jordaniją, Palestiną ir Tunisą). Tuo pačiu laikotarpiu ES eksportas į Alžyrą ir Egiptą sumažėjo, nes šiose šalyse susiduriama su didelėmis kliūtimis prekybai.

Santykinę pažangą įvairinimo srityje padariusių šalių, kaip antai Izraelio, Maroko ir Tuniso, užsienio prekybos su ES balanso deficitas yra palyginti mažesnis ir stabilesnis. 2017 m. Alžyras praktiškai panaikino užsienio prekybos su ES balanso deficitą ir veikiausiai pasieks prekybos su ES balanso perteklių, kaip buvo iki 2015 m. Atrodo, kad šis perteklius susidarė dėl naftos kainų augimo, taip pat dėl Alžyro taikomų prekybos apribojimų, turėjusių įtakos ES eksportui.

2017 m. mūsų šalys partnerės Viduržemio jūros regione tinkamai naudojosi lengvatomis – vidutinis su importu į ES iš aštuonių šalių susijęs NLR yra 87 proc. Duomenų apie NLR, susijusį su ES eksportu, turėta tik apie Izraelį (86 proc.), Libaną (58 proc.) ir Egiptą (44 proc.)²⁸. Daugelis partnerių, išskyrus Izraelį ir Maroką, ne iki galo išnaudoja ES suteiktas žemės ūkio produktų tarifines kvotas, iš dalies – dėl sunkumų, susijusių su ES SFS taisyklių laikymusi. Europos Sąjungai suteiktų kvotų panaudojimas šiame etape taip pat nėra visiškai patenkinamas.

Dėl prekybos paslaugomis ir TUI pažymėtina, kad ES yra didžiausia arba viena didžiausių visų aptariamų šalių prekybos paslaugomis partnerių ir pagrindinė TUI teikėja.

Ispanijos įmonė atranda jautienos rinką Artimuosiuose Rytuose

Ispanijos šeimos verslo įmonė „Cecinas Nieto“ specializuojasi gurmaniškų mėsos gaminių srityje. Ši 1965 m. įsteigta, apdovanojimų pelniusi įmonė savo produktus eksportuoja į daugelį pasaulio šalių, o pastaruoju metu daug dėmesio skiria Artimiesiems Rytams.

ES ir Libano LPS padeda Europos įmonėms, kaip antai „Cecinas Nieto“, be apribojimų eksportuoti savo produktus į šią šalį, taip pat pasinaudojant laipsnišku muitų tarifų mažinimu, numatant iki 2018 m. juos visiškai panaikinti. Taip Europos jautienos eksportuotojams suteikiama galimybė atlaikyti stiprią panašių Indijos ir Brazilijos įmonių konkurenciją.

Libanas – ne vienintelė šalis, kurioje augo „Cecinas Nieto“ verslas. Tarptautinis verslas suteikė „Cecinas Nieto“ galimybę išsaugoti užimtumo lygį ir paskatinti ekonominę veiklą regione.

²⁸ Žr. 26 išnašą.

Pasaulinės prekybos kofeino turinčiais produktais augimas: Austrijos kava gaivina Viduržemio jūros regiono ir kitų šalių rinkas

Daugelį amžių Viena garsėjo savo kavos namais. 1999 m. pirmąją savo parduotuvę šiame mieste atidarė „Coffeeshop Company“: čia po vienu stogu buvo skrudinama kava, tobulinami kavos aparatai ir kuriama autentiška atmosfera.

Plečiant verslą į ES nepriklausančių šalių rinkas, vienas iš svarbiausių dalykų, kurie įmonei padėjo siekti sėkmės, buvo vietos kavos kultūros ir vietos tradicijų išmanymas. Be to, įmonė pasinaudojo ES prekybos susitarimais – 2000 m. susitarimu su Maroku ir 2004 m. susitarimu su Egiptu. Tapo lengviau ir pigiau franšizės pagrindu steigti įmones, atpigo produktai. Dabar „Coffeeshop Company“ turi daugiau kaip 300 franšizės pagrindu įsteigtų įmonių, jose dirba 4 500 žmonių; Egipte jau veikia 36 tokios įmonės ir planuojama įsteigti dar 54. Šį verslą sukūrė Schärfų šeima, ir jis tebėra XX a. šeštajame dešimtmetyje įsteigtos „Schärf Group“ – Noizydlio prie Ežero, kuriame ši grupė yra įsikūrusi, stambaus darbdavio – veiklos dalis.

Planuojama kai kuriuos iš šių LPS patobulinti, kad jie būtų pakeisti į IVLPE susitarimus, geriau atitinkančius sudėtingus šiuo metu vykdomus ES ir jos partnerių Viduržemio jūros regione ekonominius mainus. Su Tunisu vyksta derybos dėl LPS atnaujinimo, o su Maroku tokios derybos yra pradėtos, be to, Komisija gavo leidimą pradėti derybas su Jordanija ir Egiptu, kai tik šios šalys bus tam pasirengusios.

Nestabili padėtis regione ir toliau daro poveikį mūsų Viduržemio jūros regiono šalių partnerių ekonomikai, dėl to tampa sunkiau pritraukti užsienio investuotojų. Visų pirma, Jordanijos ir Libano ekonomikai neigiamą poveikį padarė Sirijos krizės padariniai. Su kilmės taisyklių lengvinimu susijusios palankesnių prekybos sąlygų sudarymo priemonės, priimtose siekiant padėti Jordanijai padidinti investicijas, eksportą ir Jordanijos bei Sirijos pabėgėlių užimtumo galimybes, davė šiokių tokių rezultatų. ES ieško būdų, kaip būtų galima sustiprinti ekonominę bendradarbiavimą ir teikti didesnę su prekyba susijusią pagalbą siekiant užtikrinti, kad Viduržemio jūros regiono šalys gautų daugiau naudos iš prekybos su ES liberalizavimo.

5.4. Meksika

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Palyginti su 2016 m., 2017 m. dvišalė prekyba prekėmis padidėjo 15 proc., bendra jos vertė buvo 61,7 mlrd. EUR. Nors ES importas augo greičiau nei ES eksportas, taip pat padidėjo ES prekybos su Meksika balanso perteklius.

Su importu į ES iš Meksikos susijęs NLR buvo apie 71 proc., t. y. net 58 proc. didesnis nei 2016 m. Tačiau su eksportu iš ES į Meksiką²⁹ susijęs NLR sumažėjo nuo 85 proc. iki 75 proc.³⁰

Palyginti su 2015 m., prekyba paslaugomis augo lėčiau – 2,1 proc., o ES prekybos balanso perteklius nepakito. ES TUI sudarė 27 proc. (6,5 mlrd. EUR) visų TUI, ES buvo antra pagal dydį investuotoja (po JAV).

Ispaniškas čiorisas keliauja į Meksiką

Ispanijos šeimos verslo įmonė „Tello“ prieš 50 metų pradėjo veiklą vidurio Ispanijos mieste Toledė, kai Eusebio Tello nusprendė įsteigti nedidelę įmonę, prekiausiančią vietos gamybos kiauliena, keptais ir rūkytais kumpiais, paštetais ir kitais kiaulienos gaminiais. Dabar „Tello Group“ eksportuoja daugiau kaip į 40 šalių.

Atnaujinus ES ir Meksikos prekybos susitarimą, bus panaikintas dabartinis 20 proc. muitas iš Europos importuojamai kiaulienai, todėl tokioms įmonėms kaip „Tello“ bus lengviau plėstis ir patekti į Meksikos rinką, turinčią daugiau kaip 125 mln. vartotojų. Dėl susitarimo bus lengviau importuoti kiaulieną iš kiekvienoje ES valstybėje narėje veikiančių skerdyklų. Pavyzdžiui, Meksikai patvirtinus eksportą iš ES valstybės narės, pvz., Ispanijos, patvirtinimas automatiškai galios visoms kitoms panašioms toje šalyje esančioms įmonėms.

Pažanga, neišspręsti klausimai ir perspektyvos

Pasibaigus diskusijoms LPS institucinėje struktūroje, išspręstos kai kurios problemos, su kuriomis ES eksportuotojai susidurdavo norėdami Meksikoje užregistruoti sveikatos priežiūros ir agrocheminius produktus bei gauti jų patvirtinimą. Be to, Meksika, panaikinusį įvairiuose sektoriuose taikytus kapitalo ribojimus, pašalino TUI apribojimus. Modernizuotas ES ir Meksikos susitarimas padės ženkliai pagerinti padėtį INT apsaugos, SFS apribojimų ir viešųjų pirkimų srityse. Jame taip pat bus PDV skyrius.

5.5. Čilė

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Nors LPS padėjo sušvelninti šį poveikį, ES rinkos dalis Čilėje kitų prekybos partnerių, pvz., Kinijos ir JAV, atžvilgiu palaipsniui mažėjo, ir dabar ES yra trečia pagal dydį Čilės prekybos

²⁹ Laikotarpiu nuo 2016 m. liepos 1 d. iki 2017 m. birželio 30 d.

³⁰ Palyginti su 2016 m., 2017 m. padidėjo visų ES valstybių narių, išskyrus keturias, NLR, susiję su jų eksportu į Meksiką. Vokietijos, kurios galimas lengvatinis eksportas į Meksiką sudaro beveik trečdalį viso galimo lengvatinio ES eksporto į šią šalį, NLR sumažėjo nuo 82 proc. (2016 m.) iki 66 proc. (2017 m.). Pirmiausia tam turėjo įtakos tai, kad Vokietija mažiau naudojosi SS 87 skirsnyje („Motorinės transporto priemonės“) ir 85 skirsnyje („Elektros mašinos“) nurodytoms prekėms taikomomis lengvatomis.

partnerė. Palyginti su 2016 m., 2017 m. ES ir Čilės dvišalė prekyba prekėmis padidėjo beveik 7 proc.; ES importas didėjo palyginti sparčiau, iš dalies – dėl vėl pakilusių vario kainų.

ES eksportas gerokai viršijo Čilės suteiktas sūrio tarifines kvotas, nors jos kasmet ir padidinamos 75 tonomis. Čilė jai suteiktas kvotas panaudoja tik iš dalies.

Su importu į ES iš Čilės susijęs NLR pastaruosius trejus metus buvo stabilus – apie 95–96 proc. Su eksportu iš ES į Čilę susijęs NLR padidėjo nuo 74 proc. (2016 m.) iki 76 proc. (2017 m.). 2010–2016 m. ES paslaugų eksportas į Čilę padidėjo 25 proc., ES importas – 18 proc. ES išlieka didžiausias Čilės TUI šaltinis. Tolesnį ES TUI mažėjimą lėmė gavybos pramonės santykinės reikšmės Čilės ekonomikai mažėjimas, o TUI į šį sektorių sudarydavo daugiau kaip 45 proc. visų TUI į šią šalį.

Dėl ES prekybos susitarimų Čilėje plinta itališkas dizainas

„Moving“ yra 1980 m. Italijos Veneto regione įsisteigęs kėdžių gamintojas. 45 darbuotojus turinti įmonė net 85–90 proc. pajamų gauna už eksportuojamą produkciją. Pagal 2003 m. įsigaliojusį ES prekybos susitarimą su Čile buvo panaikinti visi baldams taikyti muitai, dėl to padidėjo „Moving“ gaminių paklausa. Nuo ES ir Čilės prekybos susitarimo įsigaliojimo 2003 m. itališkų kėdžių eksportas į Čilę padidėjo daugiau kaip du kartus: pagal vertę – 103 proc., pagal kiekį – 121,4 proc. Dėl to gerokai padidėjo bendra įmonės apyvarta. ES prekybos susitarimas su Čile suteikė „Moving“ galimybę kompensuoti paklausos sumažėjimą kitose tarptautinėse rinkose ir išlaikyti stabilią darbo jėgą. Be to, „Moving“ buvo pajėgi investuoti 300 000 EUR į naują įrangą ir skirti lėšų moksliniams tyrimams, susijusiems su Čilės rinkai specialiai skirtų produktų kūrimu.

Pažanga, neišspręsti klausimai ir perspektyvos

2017 m. kovo mėn. Čilė atvėrė savo rinką ES jautienai. Dabar ji svarsto būtinas atnaujinti 2002 m. susitarimų dėl vyno ir spiritinių gėrimų nuostatas. Čilė turės imtis papildomų veiksmų, kad iki galo įgyvendintų savo įsipareigojimus dėl viešųjų pirkimų. Kaip ir Meksikos atveju, ES ir Čilė nusprendė patobulinti esamą prekybos susitarimą ir jį pakeisti nauja plataus užmojo dvišalės prekybos ir investicijų programa.

5.6. Muitų sąjunga su Turkija

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Turkija yra ES antra pagal dydį prekybos pagal LPS partnerė ir penkta pagal dydį ES prekybos partnerė visame pasaulyje. Palyginti su 2016 m., 2017 m. ES eksportas į Turkiją ir importas iš Turkijos atitinkamai padidėjo 8,4 ir 4,5 proc. Per tą patį laikotarpį ES užsienio prekybos žemės ūkio produktais balanso deficitas sumažėjo nuo 1,4 mlrd. EUR (2016 m.) iki 0,8 mlrd. EUR (2017 m.). Abiejų muitų sąjungos šalių naudojimosi lengvatomis lygis išliko aukštas: su importu į ES iš Turkijos susijęs NLR išliko stabilus ir buvo apie 92 proc., o su eksportu iš ES į Turkiją susijęs NLR šiek tiek sumažėjo – nuo 95 iki 94 proc.

Muitų sąjungos modernizavimas

2016 m. Komisija priėmė pasiūlymą modernizuoti muitų sąjungą, siekiant pagerinti jos veikimą ir išplėsti jos taikymo sritį, atsižvelgiant į pastarojo meto prekybos susitarimus. Dabar šį pasiūlymą turi patvirtinti Taryba. Tačiau 2018 m. birželio 26 d. Bendrųjų reikalų taryba padarė išvadą, kad neturėtų būti planuojama jokių tolesnių darbų, kuriais būtų siekiama modernizuoti ES ir Turkijos muitų sąjungą.

5.7. Stabilizacijos ir asociacijos susitarimai su Vakarų Balkanų valstybėmis

Apžvalga: dabartinė padėtis

2001–2016 m. su mūsų Vakarų Balkanų šalimis partnerėmis, įskaitant Albaniją, buvusiąją Jugoslavijos Respubliką Makedoniją, Juodkalniją, Serbiją, Bosniją ir Hercegoviną ir Kosovą, sudaryti stabilizacijos ir asociacijos susitarimai (SAS) prisideda prie regiono ekonominio vystymosi ir politinio stabilizavimo. SAS yra teisinė priemonė, kuria šių šalių teisės aktai suderinami su ES *aquis*, siekiant pasirengti laipsniškam šių šalių integravimui į ES rinką. Išskyrus Kosovą (SAS su šia šalimi, įskaitant prekybos skyrių, įsigaliojo tiesiogiai), prieš įsigaliojant SAS, buvo pradėti taikyti laikinieji asociacijos susitarimai, apimantys prekybos klausimus. Šiais laikiniais asociacijos susitarimais buvo nustatytos ES ir kiekvienos Vakarų Balkanų šalies partnerės atskiros laisvosios prekybos erdvės, panaikinant muitus ir kiekybinius dvišalės prekybos prekių apribojimus, išskyrus keletą išimčių, daugiausia susijusių su žemės ūkio ir žuvininkystės produktais. Be to, SAS yra papildomų nuostatų, susijusių su konkurencija, intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir muitinių bendradarbiavimu, įsipareigojimais dėl paslaugų ir steigimosi, teisės aktų suderinimu su ES *aquis* viešųjų pirkimų ir standartizavimo srityse.

Visos Vakarų Balkanų šalys partnerės yra šalys kandidatės arba potencialios šalys kandidatės tapti ES valstybėmis narėmis. Serbija ir Juodkalnija šiuo metu derasi dėl prisijungimo prie ES.

Nuo 2017 m. ES remia Vakarų Balkanų šalių partnerių pastangas sukurti regioninę ekonominę erdvę, pagrįstą 2006 m. Vidurio Europos laisvosios prekybos susitarimu įsteigta laisvosios prekybos erdve. Vakarų Balkanų regioninės ekonominės erdvės tikslas – sukurti erdvę, kurioje be kliūčių galėtų judėti prekės, paslaugos, investicijos ir kvalifikuoti darbuotojai.

Prekybos ir naudojimosi lengvatomis lygio raida

Nuo 2007 m. prekyba su Vakarų Balkanų regionu padidėjo daugiau kaip du kartus, o prekybos plėtra apskritai buvo naudinga Vakarų Balkanų valstybėms: per 10 metų eksportas iš šio regiono į ES padidėjo 142 proc., o ES eksportas į šį regioną padidėjo mažiau – 84 proc. 2017 m. su importu į ES iš visų Vakarų Balkanų valstybių susijęs NLR išliko aukštas, vidutiniškai – 91 proc. Tais atvejais, kai turėta duomenų, su ES eksportu susiję NLR taip pat buvo palyginti aukšti (su eksportu į Albaniją susijęs NLR buvo 78 proc., į buvusiąją Jugoslavijos Respublikos Makedoniją – 89 proc., į Juodkalniją – 86 proc., į Serbiją – 91 proc.).

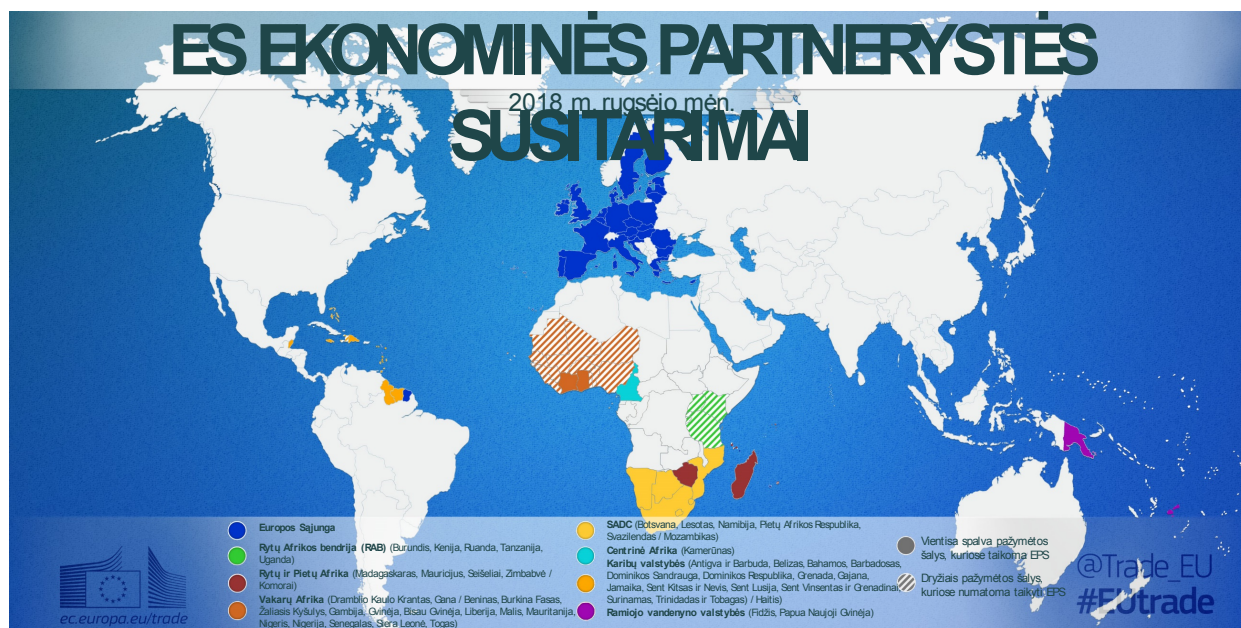
Pagrindinės įgyvendinimo problemos

Visoms Vakarų Balkanų šalims partnerėms buvo bendros tokios problemos: skaidrumo trūkumas, pirmiausia – viešųjų pirkimų proceso, didelis neformalusis sektorius ir sistemingos,

veiksmingos bei skaidrios teisėsaugos, įskaitant patikrinimus ir komercinių ginčų sprendimą, trūkumas. Todėl norint užtikrinti, kad įmonės galėtų pasinaudoti visomis SAS teikiamomis galimybėmis, labai svarbu pagerinti verslo aplinką.

6. EKONOMINĖS PARTNERYSTĖS SUSITARIMAI (EPS) SU AFRIKOS, KARIBŲ IR RAMIOJO VANDENYNŲ (AKR) VALSTYBĖMIS

2017 m. buvo įgyvendinami septyni ekonominės partnerystės susitarimai su 29 AKR valstybėmis. Tarp šių valstybių – 14 Karibų valstybių, 13 Afrikos valstybių ir dvi Ramiojo vandenyno valstybės.

Pagal įvairius EPS ES jau nuo pat pirmos dienos AKR valstybėms sudaro palankias sąlygas, suteikdama galimybes, kad jų produktai be muitų ir apribojimų kvotomis patektų į ES rinką, o AKR valstybės įsipareigoja per 15–20 metų liberalizuoti apie 80 proc. prekybos. Rengiamos prekių kilmės taisyklės ir specialios apsaugos priemonės, kuriomis siekiama paremti šalių partnerių ekonominę vystymąsi, eksporto įvairinimą ir regioninę integraciją. Eksportas į EPS šalis partneres dar nepakankamai įvairus, svyruojančios biržos prekių kainos daro didelį poveikį metinių prekybos srautų vertei.

ES, teikdama paramą EPS įgyvendinimui, siekia paskatinti privataus sektoriaus plėtrą ir darbo vietų kūrimą, didinti prekybą ir pritraukti investicijų, taip pat – konkrečiuose sektoriuose, pvz., žemės ūkio. Parama prekybos vystymuisi teikiama pagal visus EPS, lėšos skiriamos iš Europos plėtros fondo (EPF). Prie šios paramos prisideda ir ES valstybės narės – jos taip pat skiria finansavimą, pirmiausia – pagal pagalbos prekybai strategiją³¹, taip pat pagal AKR vidaus programas. Ateityje sumaniai derinant pagalbą prekybai, paramą EPS įgyvendinimui ir

³¹ ES pagalbos prekybai strategija grindžiama šiomis Tarybos išvadomis: 2005 m. gruodžio 12 d. (dok. Nr. 15791/05), 2006 m. spalio 16 d. (dok. Nr. 14018/06) ir 2007 m. gegužės 15 d. (dok. Nr. 9555/07).

Europos išorės investicijų planą³², šalys partnerės galės geriau pasinaudoti EPS teikiamomis galimybėmis.

Prekybos pajėgumų stiprinimas. ES paramos EPS įgyvendinimui pavyzdžiai

Paramos EPS įgyvendinimui tikslas – stiprinti prekybos politikos pajėgumus, gerinti verslo aplinką ir didinti šalių partnerių privataus sektoriaus tiekimo pajėgumus. Pavyzdžiui, Rytų ir Pietų Afrikos (RPA) EPS regione Mauricijus, padedamas ES, įgyvendina projektą, kuriuo siekiama palengvinti verslo sąlygas ir patobulinti investicijų reguliavimo sistemą. Sukurta elektroninė licencijų išdavimo platforma – vieno langelio principu veikianti verslo licencijų ir leidimų išdavimo sistema, sutrumpinanti ir supaprastinanti paraiškų teikimo procedūrą. Pietų Afrikos vystymosi bendrijos (SADC) EPS galiojimo regione nacionalinės administracijos gavo paramą muitų, SFS klausimų tvarkymo ir prekybos lengvinimo srityse, paskatinusią regioninę prekybą ir eksportą į ES.

2017 m. liepos mėn. ES skyrė dar 5 mln. EUR Prekybos konsultacijų centro ir tinklo programai. Pagal šią programą prekybos konsultantai („tinklo“ konsultantai) padeda stiprinti ir didinti vyriausybės ministerijų gebėjimus, o regioninės prekybos konsultantai („centro“ konsultantai), teikia pagalbą pagrindinėms regioninėms organizacijoms. Taip siekiama sustiprinti AKR valstybių viešojo ir privataus sektorių pagrindinių suinteresuotųjų subjektų gebėjimą dalyvauti rengiant prekybos politiką ir susitarimus, pvz., EPS, derantis dėl jų ir juos įgyvendinant.

Didelė dalis vystomojo bendradarbiavimo (pagal visas esamas ES išorės pagalbos priemones, įskaitant dotacijų ir paskolų derinimą) pastangų skiriama atitinkamų šalių partnerių ir regionų su EPS susijusioms politikos sritims, įskaitant MVĮ plėtrą, industrializaciją, profesinį rengimą, žemės ūkio vystymą ir sujungiamumą (transporto ir energetikos infrastruktūros), remti.

6.1. Pietų Afrikos vystymosi bendrijos (SADC) EPS

Pirmaisiais Pietų Afrikos ir ES ekonominės partnerystės susitarimo įgyvendinimo metais buvo plačiai naudojamos neseniai liberalizuotomis muitų tarifų eilutėmis. Padidėjo Botsvanos, Lesoto, Namibijos ir Svazilando nealkoholinių gėrimų koncentratų, taip pat atogrąžų vaisių ir riešutų eksportas į ES. Padidėjus pasaulinei kitų gamintojų konkurencijai ir pasibaigus ES cukraus kvotų režimo taikymo laikotarpiui, sumažėjo kai kurių Afrikos EPS šalių partnerių, visų pirma – Mozambiko, Svazilando ir Zimbabvės (šios šalys įgyvendina RPA EPS), cukraus eksportas į ES. 2017 m. spalio mėn. Pietų Afrikoje surengtas pirmasis Pilietinės visuomenės forumas. Šiame forume aptartas EPS vaidmuo siekiant darnaus vystymosi, įskaitant jo aspektus, susijusius su aplinkosauga ir darbu.

2017 m. ES toliau su SADC EPS valstybėmis, pirmiausia – Pietų Afrika, aiškinosi dėl kliūčių prekybai paukštienos ir tekstilės sektoriuose.

³² Žr. 2016 m. rugsėjo 14 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui; COM(2016) 581 *final*.

6.2. Rytų ir Pietų Afrikos (RPA) laikinasis EPS

2017 m. vėl padidėjo keturių RPA laikinojo EPS šalių partnerių eksportas į ES (15,3 proc.). EPS šalys partnerės pasiūlė išplėsti susitarimą, jį pakeičiant išsamiau EPS, apimančiu ne tik prekybos prekėmis klausimus.

Mauricijaus valgomosios gėlės iš vaflinio popieriaus – ant ES gyventojų stalo

2017 m. beveik pusė Mauricijaus eksportuotų prekių pateko į ES rinką. Viena iš įmonių, gaunančių naudos dėl EPS, yra „Creasim Ltd“ – Mauricijaus įmonė, iš vaflinio popieriaus gaminanti gėlių, vaisių ir lapų pavidalo valgomasias dekoracijas, skirtas įvairiems kepiniams. Į ES rinkas per metus eksportuojama daugiau kaip 180 tonų kepinų dekoracijų – 60 proc. visos įmonės apyvartos. Įmonėje „Creasim“ dirba 230 darbuotojų, iš jų 30 proc. buvo įdarbinti įsigaliojus EPS. Vaflinis popierius vis labiau populiarėja ES, nes yra pigus ir nekaloringas. Registruoti pavyzdžiai ir modeliai gaminami rankomis, taikant griežtą kokybės kontrolę, atitinkančią ES standartus.

6.3. AKR valstybių Karibų grupės forumo (CARIFORUM) EPS

Nepaisant dėl ciklonų sumažėjusio bananų, kakavos ir ryžių eksporto, 2017 m. Karibų valstybių eksportas į ES padidėjo 12 proc. Karibų valstybės dar negauna pagrindinės naudos, kurią teikia prekybos paslaugomis liberalizavimas. Tam įtakos turi keli veiksniai, įskaitant tai, kad kai kurie partneriai nepakankamai gerai įgyvendina EPS ir trūksta tiekimo pajėgumų, be to, įtakos turi ES valstybių narių taikomi vizų režimai ir duomenų apie paslaugas trūkumas. Siekdamas išspręsti šias problemas, EPS šalys partnerės sutarė įsteigti specialų Prekybos paslaugomis komitetą. 2017 m. surengtas trečiasis pilietinės visuomenės atstovų (EPS patariamojo komiteto) susitikimas. Savo rekomendacijose pilietinė visuomenė paragino laiku patvirtinti stebėsenos sistemą ir pabrėžė poreikį įgyvendinant EPS atsižvelgti į socialinius aspektus ir laikytis pagrindinių darbo standartų.

6.4. Ramiojo vandenyno valstybių EPS ir EPS su Gana, Dramblio Kaulo Krantu ir Kamerūnu

Ramiojo vandenyno regione Papua Naujoji Gvinėja ir toliau didina paruoštų ir konservuotų žuvies produktų (daugiausia – tuno) eksportą. 2017 m. eksportas padidėjo 48,7 proc. Vakarų ir Centrinėje Afrikoje Gana, Dramblio Kaulo Krantas ir Kamerūnas toliau didina apdorotų kakavos produktų eksportą pagal savo atitinkamus EPS.

Daugiau bananų iš Dramblio Kaulo Kranto

Per pastarąjį dešimtmetį (2007–2017 m.) ES bananų importas iš Dramblio Kaulo Kranto padidėjo 80 proc., nors apskritai bananų importas į ES padidėjo tik 50 proc. Vertinant pagal kiekį, 2017 m. eksportas padidėjo iki 316 tūkst. tonų (2017 m. jo vertė buvo 235 mln. EUR). Šį eksporto didėjimą paskatino pagal EPS suteikta ilgalaikė galimybė be muitų ir apribojimų kvotomis patekti į Europos rinką. Eksportui skirtų bananų gamyba sudaro apie 10 proc. Dramblio Kaulo Kranto žemės ūkio sektoriuje sukuriama BVP. Bananų gamyba yra imli

darbui – darbo jėgos naudojimo rodiklis šiame sektoriuje didesnis nei kituose šalies žemės ūkio sektoriuose. Šiame sektoriuje tiesiogiai įdarbinta apie 10 tūkst. darbuotojų, o dar 3 300 darbuotojų atlieka pagalbinus darbus. Įskaičiavus šeimos narius, bananų sektorius yra 60 tūkst. žmonių pragyvenimo šaltinis.

Ganoje apdorota kakava padeda kurti pridėtinę vertę vietoje

Pagrindinė priežastis, dėl kurios Ganai pavyko padidinti apdorotų kakavos produktų eksportą į ES, buvo pagal EPS suteikta galimybė be muitų ir apribojimų kvotomis patekti į rinką. Per pastaruosius 10 metų Ganos kakavos sviesto, kakavos pastos ir kakavos miltelių eksportas į ES padidėjo 237 proc. Palyginimo dėlei galima pasakyti, kad pagal BLS režimą prekiavusios Nigerijos apdorotos kakavos eksportas į ES nedidėjo.

Neapdorotų kakavos pupelių eksportą iš dalies pakeičiant vietoje apdorotų kakavos produktų eksportu, didėja Ganos atsparumas žaliavų pasaulinių rinkos kainų svyravimui. Dėl 2017 m. sumažėjusių kakavos pupelių kainų kakavos pupelių eksportas iš Ganos į ES sumažėjo 400 mln. EUR. Tačiau apdorotos kakavos eksportas ir toliau didėjo.

7. PREKYBA IR DARNUS VYSTYMASIS (PDV). NAUJAUSIA INFORMACIJA APIE PASTAROJO METO VEIKLĄ

Visuose naujos kartos LPS ir IVLPE susitarimuose, kuriuos ES sudarė nuo 2010 m., yra PDV skyrius su teisiškai privalomais įpareigojimais, kurių vykdymą prižiūri kartą per metus posėdžius rengiantys PDV komitetai.

2017 m. vyko išsamios ES institucijų, ES valstybių narių ir pilietinės visuomenės politinės diskusijos dėl to, kaip padidinti PDV skyrių įgyvendinimo veiksmingumą ir pagerinti jų vykdymo užtikrinimą, kartu patvirtinant pagrindinius tarptautinius įsipareigojimus, įskaitant įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos. Atsižvelgdamos į tai, 2018 m. vasario 26 d. Komisijos tarnybos paskelbė neoficialų dokumentą, kuriame buvo pristatyta pataisyta strategija, pagrįsta veiksmų planu, apimančiu 15 konkrečių veiksmų. Remiantis bendru sutarimu, pasiektu diskutuojant dėl sričių, kuriose būtina pagerinti padėtį, šie konkretūs veiksmai suskirstyti į keturias plačias grupes:

- 1) bendradarbiavimas (su ES valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu ir tarptautinėmis organizacijomis);
- 2) galimybės dalyvauti įgyvendinimo procese suteikimas pilietinei visuomenei, įskaitant socialinius partnerius;
- 3) įgyvendinimas (be kita ko, nustatant su konkrečiais partneriais susijusius prioritetus, griežčiau užtikrinant vykdymą ir išplečiant teminę apimtį, susijusią su darbo ir klimato kaitos nuostatomis, taip pat didinant esamus išteklius pagal pagalbos prekybai strategiją ir kt.) ir
- 4) geresnė komunikacija ir didesnis skaidrumas.

Dabar daugiausia dėmesio skiriama visapusiškam 15 punktų veiksmų plano įgyvendinimui, atsižvelgiant į tai, kad po penkerių metų numatoma atlikti peržiūrą.

Įgyvendindama PDV skyrius, Komisija, pasitelkusi specialią keturis kartus per metus posėdžius rengiančią PDV ekspertų grupę, užtikrina glaudų koordinavimą su ES valstybėmis narėmis. Pagal prekybos susitarimus buvo steigiamos pilietinės visuomenės VPG, reguliariai rengiančios posėdžius ir remiamos Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto.

ES ir toliau ragina savo partneres diegti subalansuotų ir skaidrių dialogų PDV klausimais mechanizmus ir didina finansinius išteklius suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui skatinti. Šiuo atžvilgiu kaip svarbų laimėjimą galima pažymėti Kolumbijos įsteigtą VPG.

Pagrindiniai PDV įsipareigojimai įgyvendinami nevienoda sparta – tai priklauso nuo sunkumų, su kuriais susiduria kiekvienas partneris, pobūdžio. Nepaisant to, aktyvesnis ES dalyvavimas šiame procese pradeda duoti rezultatų. Pavyzdžiui, pastebėta džiuginančių ženklų Pietų Korėjoje – jos valdžia pranešė ES visuomenei apie trišalių diskusijų dėl darbo kodekso ir kitų įstatymų peržiūros, kuri turėtų paskatinti Pietų Korėją ratifikuoti keturias neratifikuotas pagrindines TDO konvencijas, tvarkaraštį (žr. „Šeštojo PDV komiteto diskusijų santrauką“). Komisijos tarnybos atidžiai stebi šį procesą ir prireikus imsis tolesnių veiksmų. Centrinėje Amerikoje ES užmezgė dialogą su nacionalinėmis vyriausybėmis ir VPG, siekdama paskatinti, kad – nors ir sudėtingomis aplinkybėmis – būtų įgyvendinami PDV įsipareigojimai, šiuo tikslu bendradarbiaujant su TDO ir kitomis tarptautinėmis

organizacijomis. Peru atžvilgiu ES stiprina pastangas, kad būtų paspartinti įgyvendinimo darbai. Iš pareiškimo, kurį Komisijai pateikė pilietinės visuomenės organizacijos, matyti, kad Peru valdžios institucijoms būtina su savo šalies pilietine visuomene užmegzti oficialų dialogą PDV klausimais.

Su PDV susijusi veikla vykdoma ne tik pagal naujos kartos LPS ir IVLPE susitarimus, bet ir pagal kitų rūšių prekybos susitarimus, kaip antai EPS (pvz., žr. informaciją apie pirmąjį SADC Pilietinės visuomenės forumo posėdį, aprašytą 6.1 skirsnyje).

Įvairiomis ES finansuojamomis programomis ir projektais taip pat prisidedama prie PDV tikslų įgyvendinimo šalyse, su kuriomis ES yra sudariusi prekybos susitarimus, ir kitur³³.

Be to, pagal Europos išorės investicijų planą ir 2017 m. rugsėjo 26 d. Reglamentą (ES) 2017/1601³⁴ siekiama paremti veiksmus, padedančius siekti PDV tikslų.

³³ Pvz., žr. „Afrikos ekologinio vystymosi programą“, pagal kurią remiamas Afrikos šalių darnus vystymasis, grindžiamas perėjimu prie įtraukios žaliosios ekonomikos.
<https://www.switchafricagreen.org/index.php?lang=en>

³⁴ Žr. 2017 m. rugsėjo 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2017/1601, kuriuo sukuriamas Europos darnaus vystymosi fondas (EDVF), EDVF garantija ir EDVF garantijų fondas.

8. DĖMESIO CENTRE: PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO MAISTO PRODUKTAIS PAGAL ĮVAIRIUS LPS

Kaip ES LPS prisideda prie prekybos žemės ūkio maisto produktais. Padėtis 2017 m.

Prekyba žemės ūkio maisto produktais pagal ES sudarytus LPS auga ir labai prisideda prie sėkmingo ES žemės ūkio maisto produktų eksporto. 2017 m. ES prekyba žemės ūkio maisto produktais su LPS šalimis partnerėmis sudarė trečdalį viso ES žemės ūkio maisto produktų eksporto ir daugiau kaip 40 proc. importo. Prekyba pagal ES pirmos kartos LPS (visų pirma – su Šveicarija, Norvegija ir Alžyru) didele dalimi prisidėjo prie ES 2017 m. pasiekto 20 mlrd. EUR visos prekybos žemės ūkio maisto produktais balanso pertekliaus. Pagal naujos kartos LPS su Pietų Korėja, penkta pagal dydį ES eksporto šalimi prekybos žemės ūkio maisto produktų srityje, ES eksportas šiame sektoriuje per pastaruosius aštuonerius metus padidėjo 113 proc. 2016–2017 m. ES eksportas į Pietų Korėją padidėjo 10 proc. – nuo 2,6 iki 2,9 mlrd. EUR. Didelės naudos tikimasi gauti pažengus susitarimo su Kanada (IEPS) įgyvendinimui. Šiuo susitarimu siekiama palaipsniui panaikinti muitus pagal 91 proc. visų žemės ūkio muitų tarifinių eilučių.

ES eksportą pagal LPS gana lygiomis dalimis sudaro pirminių žemės ūkio produktų ir apdorotų maisto produktų ir gėrimų eksportas. 2017 m. pagrindinės ES eksporto šalys buvo Šveicarija, Norvegija, Turkija, Kanada, Pietų Korėja ir Alžyras; eksportas į šias šalis sudarė 55 proc. viso žemės ūkio maisto produktų eksporto į LPS šalis partneres ir 19 proc. viso ES žemės ūkio maisto produktų eksporto. Pagrindinis žemės ūkio produktų importo pagal LPS šaltinis dabar yra Ukraina (daugiausia importuojami grūdai, augalinis aliejus ir aliejinių augalų sėklos). 2017 m. importas iš šios šalies padidėjo trečdaliu. Iš Ukrainos, Šveicarijos, Turkijos, Dramblio Kaulo Kranto, Pietų Afrikos, Kolumbijos ir Čilės buvo importuota 51 proc. visų 2017 m. pagal LPS importuotų žemės ūkio maisto produktų ir 22 proc. visų ES importuotų žemės ūkio maisto produktų. Didžiąją ES importuojamų produktų dalį sudaro pirminiai žemės ūkio produktai, pvz., atogrąžų vaisiai, kakava, daržovės ir kava (72 proc.), apdorotų maisto produktų ir gėrimų importas sudaro 22 proc.

Kaip matyti iš bendrovės „Copenhagen Economics“ 2016 m. Komisijai užbaigto ES prekybos susitarimų poveikio žemės ūkio sektoriui tyrimo, LPS atveria rinkas žemės ūkio produktams, maisto produktams ir gėrimams ir taip kuria pridėtinę vertę bei darbo vietas pirminių žemės ūkio produktų ir maisto perdirbimo sektoriuose. 2017 m. Komisija toliau siekė skatinti prekybą žemės ūkio produktais ir šiuo tikslu, be kita ko, surengė aukšto lygio vizitą į Kanadą ir reklamavo ES maisto produktus ir gėrimus didžiausiose tarptautinėse prekybos mugėse (pvz., Toronte ir Abu Dabyje). Be 2017 m. jau vykdytų daugiau kaip 100 atskirų rėmimo programų, Komisija atrinko dar 33 pasiūlymus dėl ES žemės ūkio maisto produktų rėmimo trečiosiose šalyse, ir šie pasiūlymai bus įgyvendinti 2018–2020 m. Pavyzdžiui, pagal kai kurias iš šių ES bendrai finansuojamų kampanijų remiama prekyba geografinė nuoroda paženklintais obuoliais Egipte arba skatinamas ES kumpių ir sūrių eksportas į Meksiką.

ES eksportuotojai gali naudotis daugiau kaip 600 lengvatinių tarifinių kvotų, kurias yra suteikusias LPS šalys partnerės. Dėl įvairių priežasčių tarifinių kvotų panaudojimo lygis skirtingose šalyse ir skirtingiems produktams yra nevienodas, ir Komisija siekia pagerinti jų panaudojimą. 2017 m. jai pavyko užtikrinti geresnes ES eksportuojamos jautienos patekimo į Turkijos rinką sąlygas.

Siekiant pašalinti dėl šalių partnerių taikomų SFS priemonių kylančias kliūtis prekybai, į LPS įtraukiamos nuostatos dėl SFS aspektų. Pavyzdžiui, 2017 m. Komisijai pavyko pagerinti

galimybes keliems ES valstybių narių kiaulienos produktams patekti į Meksikos rinką ir ES pieno produktams patekti į Peru rinką. Ukraina panaikino dėl paukščių gripo laikinai taikytą paukštienos importo draudimą, o Japonija dar dviem valstybėms narėms panaikino dėl GSE (galvijų spongiforminės encefalopatijos) taikytą jautienos importo draudimą. LPS taip pat yra nuostatų, kuriomis ES prekybos partnerės, įskaitant Rytų partnerystės šalis ir Vakarų Balkanų valstybes, skatinamos užtikrinti aukšto lygio augalų ir gyvūnų sveikatos apsaugą. Neseniai pavyko pasiekti, kad atitinkami IVLPE pakomitečiai patvirtintų Moldovos ir Gruzijos SFS strategijas. Taip pat netrukus bus baigtos Ukrainos ir Komisijos diskusijos šiuo klausimu.

LPS yra numatyta svarbiausių ES produktų, pvz., „Aceto Balsamico di Modena“, „Feta“, „Reblochon“, „Prosciutto di Parma“ ir „Queso Manchego“, taip pat vynu ir spiritinių gėrimų, saugomų kaip geografinės nuorodos³⁵, apsauga. Naujausiais ES LPS užtikrinama aukšto lygio, gana plati GN apsauga šalyse, kuriose iki šiol iš esmės nebuvo užtikrinama jokios apsaugos. Pavyzdžiui, Ekvadore bus saugoma 116 ES GN. Be vynu ir spiritinių gėrimų GN, Kanadoje saugomų nuo 2003 m., nuo 2017 m. rugsėjo mėn. pagal IEPS užtikrinta dar 143 ES žemės ūkio maisto produktų GN apsauga. Po ilgo teismų proceso Moldovoje užtikrinta „Prosecco“ apsauga.

LPS yra numatyta ES jautrių importui produktų, pvz., jautienos, paukštienos arba cukraus, gamintojų apsauga. Dalis šių produktų visai neįtraukti į lengvatinės prekybos sritį, o tiems, kurie neįtraukti tik iš dalies, iš viso taikoma apie 360 ES tarifinių kvotų. Jautriems importui vaisiams ir daržovėms tuo laikotarpiu, kai ES nuimamas didžiausias jų derlius, taikoma įvežimo kainų sistema.

Be to, laisvosios prekybos susitarimais siekiama paremti besivystančių šalių, pvz., AKR valstybių arba kai kurių Centrinės ir Lotynų Amerikos šalių partnerių, vietos žemės ūkio sektorių. ES EPS daugiausia dėmesio skiriama vystymo tikslams, pagal šiuos susitarimus jau gauta rezultatų stiprinant daugelio AKR valstybių žemės ūkio sektoriaus pajėgumus: 2007–2017 m. žemės ūkio maisto produktų importas iš EPS šalių, skaičiuojant pagal vertę, padidėjo 71 proc., o daugiausia didėjo žemės ūkio biržos prekių, pvz., ne ES auginamų atogrąžų vaisių, kakavos ir kavos, importas. Be to, nors ES eksportas į Centrinę Ameriką ir į Kolumbiją, Ekvadorą bei Peru didėjo, šių šalių prekybos žemės ūkio maisto produktais, kurių didžiąją dalį sudarė ES importuojami švieži atogrąžų vaisiai, pvz., bananai, balansas buvo perteklinis.

Komisija bendradarbiauja su savo LPS šalimis partnerėmis labai įvairiais svarbiais klausimais, susijusiais su prekyba žemės ūkio produktais, pradedant nuo ES techninės pagalbos teikimo žemės ūkio ir kaimo plėtros sektoriuje iki maisto saugos kontrolės sistemų tobulinimo.

LPS įgyvendinimas žemės ūkio produktų sektoriuje. Dabartinė ir numatoma veikla

Komisija keliose srityse siekia užtikrinti, kad LPS duotų naudos žemės ūkio sektoriui, pvz., ji, be kita ko, siekia, kad būtų:

³⁵ Geografinė nuoroda (GN) – tai skiriamasis ženklas, kuriuo pažymima, kad produkto kilmės vieta yra tam tikros šalies, regiono arba vietovės konkreti teritorija, kai to produkto kokybė, geras vardas ar kitos savybės yra susiję su jo geografinė kilmė.

- ✓ sprendžiami dar neišspręsti patekimo į rinką klausimai, pvz., susiję su ES jautienos eksportu į Pietų Korėją ir su ES skirstymo į regionus pripažinimu, visų pirma, kiek tai susiję su ES paukštienos ir kiaulienos eksportu į Pietų Korėją, Japoniją ir Pietų Afriką;
- ✓ veiksmingai įgyvendinamas IEPS (pvz., taikant sūrio tarifinių kvotų panaudojimo stebėseną ir renkant informaciją apie šių kvotų skyrimą ir perleidimą) ir rengiamasi ekonominės partnerystės susitarimui su Japonija (visiškai įgyvendinus šį susitarimą, bus liberalizuota 87 proc. dabartinio žemės ūkio maisto produktų eksporto);
- ✓ stebimas ir gerinamas tarifinių kvotų panaudojimas;
- ✓ užtikrinama GN apsauga (pvz., pagal IEPS, taip pat Čilėje, Kolumbijoje, Ekvadore ir Peru) ir daroma pažanga pagal LPS (su Pietų Korėja) saugomą GN sąrašą papildant kitomis ES GN;
- ✓ stebima bananams iš Kolumbijos, Ekvadoro, Peru ir Centrinės Amerikos taikoma stabilizavimo priemonė;
- ✓ stiprinamas bendradarbiavimas su LPS šalimis partnerėmis (pvz., Kanada ir Japonija) svarbiais bendro intereso klausimais, pvz., gyvūnų gerovės ir įgyto atsparumo antimikrobinėms medžiagoms;
- ✓ didinamas ES lėšų naudojimas techninei pagalbai teikti, pvz., Rytų partnerystės regione (tolesniam Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos teisės aktų derinimui su ES *acquis*), Vakarų Balkanų ir AKR valstybėse.

9. NAUJAUSIA INFORMACIJA APIE VYKDOMĄ IR NUMATOMĄ VEIKLĄ

Komisija su Europos Parlamentu užmezgė atvirą diskusiją LPS įgyvendinimo klausimais, įskaitant diskusiją dėl Europos Parlamento rezoliucijos dėl Komisijos metinės bendros prekybos politikos įgyvendinimo ataskaitos. Komisija ir toliau kasmet teiks ES LPS įgyvendinimo ataskaitas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui.

Komisija, remdamasi esamomis priemonėmis ir praktika, taip pat kurdama naujas, dalyvauja įvairioje veikloje, kuria siekiama padėti žmonėms ir įmonėms kuo geriau pasinaudoti LPS:

- ✓ siekdama sudaryti palankesnes sąlygas MVĮ pasinaudoti LPS, Komisija kuria ES importui ir eksportui skirtą interneto portalą, kuriame jos „Patekimo į rinką duomenų bazėje“ esanti informacija bus sujungta su ES prekybos pagalbos tarnybos turima informacija. Be kitos informacijos, portale bus teikiama su konkrečiais produktais susijusi informacija ir gairės dėl muitinio įforminimo procedūrų, papildytos konkrečioms vartotojams pritaikyta įspėjimo sistema. Naujausios informacijos apie lengvatinius muitų tarifus taip pat galima rasti ES TARIC duomenų bazėje, o išsamios informacijos apie preferencines kilmės taisykles ir susijusias procedūras – muitų klausimams skirtuose Komisijos tinklalapiuose;
- ✓ Komisija deda pastangas, kad iš šalių partnerių gautų patikimų duomenų, kuriais remdamasi galėtų apskaičiuoti su eksportu iš ES susijusius NLR, su šalimis partnerėmis aiškinasi susijusias problemas ir prireikus teikia pagalbą. Pradedant nuo IEPS, į visus naujus susitarimus bus įtraukiama privaloma nuostata dėl periodiško keitimosi duomenimis. Be to, Komisija ieško papildomos informacijos, kurios galbūt galėtų suteikti kiti pakaitiniai rodikliai, pvz., sutaupyto maito mokesčių rodikliai, kuriais įvertinama, kiek sutaupyta maito mokesčių, palyginti su visa maito mokesčių suma, kurią galima sutaupyti³⁶;
- ✓ LPS įgyvendinimo klausimais Komisiją konsultuoja nauja ES prekybos susitarimų ekspertų grupė. Savo indėlį įneša ir pilietinė visuomenė, pvz., reguliariai rengdama Pilietinės visuomenės dialogo posėdžius;
- ✓ pastaruoju metu Komisija, pasitelkusi specialų LPS koordinatorių tinklą, ėmėsi aktyviau bendradarbiauti su ES valstybėmis narėmis kompleksiniais klausimais, susijusiais su LPS įgyvendinimu;
- ✓ siekdama aptarti PDV skyrių įgyvendinimą, visų pirma – PDV veiksmų plane numatytų 15-os veiksmų praktinius aspektus, jau keturis kartus per metus renkasi speciali valstybių narių PDV ekspertų grupė. Be to, 2018 ir 2019 m. kompetentingos Komisijos tarnybos

³⁶ Šis rodiklis gali padėti nustatyti sektorius, kuriuose eksporto vertė, nuo kurios skaičiuojamas maitas, ir maito mokesčių suma, kurią galima sutaupyti, yra dideli ir kuriuose svarbu pagerinti rezultatus (taip pat žr. 2018 m. Nilssono ir Preillono tyrimą: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf).

pavedė atlikti tyrimus, susijusius su pagrindinių darbo standartų taikymu ir darbo sąlygomis 29 valstybėse, kurioms taikomi BLS+ ir LPS įpareigojimai;

- ✓ siekdama padidinti įgyvendinimo veiksmingumą, Komisija, pradėdama nuo IEPS, savo tinklalapyje „Transparency in Action“ („Veiklos skaidrumas“) viešai skelbs informaciją apie dialogus ir komitetų posėdžius LPS klausimais. Komisija, bendradarbiaudama su šalimis partnerėmis, sieks didinti esamų LPS skaidrumą;
- ✓ siekdama užtikrinti, kad LPS kuo greičiau pradėtų veikti, Komisija savo svetainėje prieš pat LPS taikymo pradžią paskelbia išsamią informaciją. Pradedant nuo IEPS, Komisija, be laikinojo LPS teksto, skelbs informacijos suvestines, įmonėms skirtas nuoseklias gaires, eksportuotojų patirtį ir infografikus. Siekdama geriau pasirengti naujų LPS įgyvendinimui, Komisija, kai taikytina, atliko kelių šalių partnerių vidaus teisinių sistemų tyrimus;
- ✓ be to, pasinaudodama patirtimi, įgyta vykdant patekimo į rinką partnerystės veiklą, Komisija remia LPS įgyvendinimą, kartu su ES valstybėmis narėmis rengdama vadinamąsias patekimo į rinką dienas. Europos įmonių tinklas (EIT) ir ES valstybių narių prekybos rėmimo agentūros Europoje ir už jos ribų kartu su verslo ir prekybos asociacijomis, pvz., Europos verslo organizacijų pasauliniu tinklu (EVOPT), skelbia informaciją apie LPS ir konkrečias jų teikiamas galimybes;
- ✓ siekdamas pasinaudoti ES teikiamu finansavimu, pvz., pagal partnerystės priemonę ar kitas susijusias priemones, LPS įgyvendinimą remia ES delegacijų trečiosiose šalyse patekimo į rinką grupės. Pagal ES pagalbos prekybai strategiją ir ES išorės investicijų planą mažosioms besivystančių šalių įmonėms padedama pasinaudoti LPS teikiamomis galimybėmis. Pagal 2017 m. pradėtą taikyti plačią Europos ekonominės diplomatijos iniciatyvą užtikrinama, kad ES politikos kryptys papildytų vieną kitą ir padėtų siekti pagrindinių ekonominių prioritetų, tarp jų – ir LPS įgyvendinimo;
- ✓ 2018 m. Komisija paskelbs LPS su Pietų Korėja tarpinį vertinimą, o netrukus pradės ir susitarimo su Kolumbija ir Peru tarpinį vertinimą. Šiuo metu atliekamas ES LPS su šešiomis Viduržemio jūros regiono šalimis partnerėmis baigiamasis vertinimas; jį numatoma pabaigti 2019 m.

10. TEISĖS AKTŲ VYKDYMO UŽTIKRINIMAS

Siekiant užtikrinti, kad ginčai, kurių gali kilti dėl kiekviename susitarime nustatytų esminių įsipareigojimų, būtų sprendžiami laiku ir veiksmingai, ES LPS yra numatytas griežtas šių įsipareigojimų vykdymo užtikrinimo mechanizmas. 2017 m. šiuo LPS numatytu ginčų sprendimo mechanizmu nebuvo pasinaudota, tačiau Komisija ir toliau nuodugniai ir su deramu stropumu stebi LPS įgyvendinimą. Taip Komisija įgyja galimybę įvertinti teisės aktų vykdymo užtikrinimo mechanizmo taikymo kiekvienu konkrečiu atveju tinkamumą.

1 PRIEDAS. NAUDOJIMOSI LENGVATOMIS IMPORTUOJANT PREKES Į ES RODIKLIS

Eksportuojanti šalis	2015 m.	2016 m.	2017 m.
Naujos kartos laisvosios prekybos susitarimai			
Kolumbija	97 %	97 %	97 %
Kosta Rika	96 %	97 %	96 %
Ekvadoras	89 %	88 %	97 %
Salvadoras	82 %	74 %	90 %
Gvatemala	95 %	95 %	93 %
Hondūras	91 %	92 %	92 %
Nikaragva	94 %	94 %	93 %
Panama	70 %	61 %	82 %
Peru	98 %	97 %	96 %
Pietų Korėja	85 %	87 %	88 %
IVLPE susitarimai			
Gruzija	83 %	80 %	77 %
Moldova	91 %	88 %	85 %
Ukraina	87 %	89 %	87 %
Pirmos kartos laisvosios prekybos susitarimai			
Viduržemio jūros regiono šalys partnerės			
Alžyras	97 %	95 %	97 %
Egiptas	95 %	96 %	97 %
Izraelis	89 %	90 %	91 %
Jordanija	68 %	79 %	75 %
Libanas	76 %	71 %	70 %
Marokas	97 %	97 %	97 %
Okupuotoji Palestinos Teritorija	78 %	81 %	77 %
Tunisas	95 %	96 %	94 %
Vakarų Balkanai			
Albanija	87 %	86 %	86 %
Bosnija ir Hercegovina	93 %	94 %	94 %
buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija	97 %	95 %	94 %
Kosovas	85 %	89 %	92 %
Juodkalnija	81 %	83 %	90 %
Serbija	93 %	90 %	92 %
Lotynų Amerikos šalys partnerės			
Čilė	95 %	95 %	96 %
Meksika	52 %	58 %	70 %
ELPA valstybės			
Norvegija	71 %	66 %	69 %
Šveicarija	86 %	83 %	85 %
Ekonominės partnerystės susitarimai (EPS)			
CARIFORUM (vidurkis)	91 %	92 %	91 %
SADC (vidurkis)	87 %	80 %	83 %
RPA (vidurkis)	97 %	97 %	96 %
Dramblio Kaulo Krantas	99 %	98 %	98 %
Gana	98 %	98 %	96 %
Centrinė Afrika (Kamerūnas)	91 %	97 %	99 %
Ramiojo vandenyno valstybės (vidurkis)	92 %	99 %	81 %

2 PRIEDAS. NAUDOJIMOSI LENGVATOMIS EKSPORTUOJANT PREKES IŠ ES RODIKLIS

Importuojanti šalis	2015 m.	2016 m.	2017 m.
Naujos kartos laisvosios prekybos susitarimai			
Kolumbija	63 %	71 %	68 %
Peru	28 %	47 %	52 %
Kosta Rika		38 %	
Ekvadoras			42 %
Pietų Korėja	68 %	71 %	74 %
IVLPE susitarimai			
Gruzija	72 %	71 %	77 %
Pirmos kartos laisvosios prekybos susitarimai			
Viduržemio jūros regiono šalys partnerės			
Egiptas	36 %	62 %	44 %
Izraelis		89 %	86 %
Libanas	74 %		58 %
Marokas		52 %	
Vakarų Balkanai			
Albanija	76 %	80 %	78 %
buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija		90 %	89 %
Kosovas		44 %	
Juodkalnija	85 %	85 %	86 %
Serbija	89 %	90 %	91 %
Lotynų Amerikos šalys partnerės			
Čilė	76 %	75 %	76 %
Meksika	76 %	85 %	75 %
ELPA valstybės			
Šveicarija	79 %	79 %	78 %

3 PRIEDAS. SANTRUMPOS

AKR	Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybės
CARIFORUM	AKR valstybių Karibų grupės forumas
IEPS	ES ir Kanados išsamus ekonomikos ir prekybos susitarimas
CITES	Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija
VPG	Vietos patarėjų grupė
IVLPE	Išsami ir visapusiška laisvosios prekybos erdvė
EVOPT	Europos verslo organizacijų pasaulinis tinklas
EEE	Europos ekonominė erdvė
EJT	Europos įmonių tinklas
EPS	Ekonominės partnerystės susitarimas
RPA	Rytų ir Pietų Afrika
TUI	Tiesioginės užsienio investicijos
LPS	Laisvosios prekybos susitarimas
GN	Geografinės nuorodos
INT	Intelektinės nuosavybės teisės
TDO	Tarptautinė darbo organizacija
DPR	Didžiausio palankumo režimas
NLR	Naudojimosi lengvatomis rodiklis
SAS	Stabilizacijos ir asociacijos susitarimas
SADC	Pietų Afrikos vystymosi bendrija
MVĮ	Mažosios ir vidutinės įmonės
SFS	Sanitarija ir fitosanitarija
TKP	Techninės kliūtys prekybai
TK	Tarifinės kvotos
PDV	Prekyba ir darnus vystymasis